

**Slovenská agentúra životného prostredia
Banská Bystrica**

**Odpady ako rizikový faktor životného prostredia
v Slovenskej republike k roku 2008**

Indikátorová správa

2009

Ing. Tatiana Gušťačíková

Obsah

Predslov	3
Súhrn	4
1. Úvod	7
2. Metodika	8
2.1. Zostavenie a vypracovanie súboru agregovaných a individuálnych indikátorov podľa D-P-S-I-R modelu	8
2.2. Vypracovanie indikátorovej sektorovej správy	12
3. Implementácia environmentálnej politiky v odpadovom hospodárstve	13
3.1. Politický rámec v EÚ	13
3.2. Politický rámec v SR	14
4. Aký je súčasný stav nakladania s odpadmi v SR?	18
4.1. Trendy vo vzniku odpadov	18
4.1.1 Socioekonomický vývoj a tvorba odpadov	18
4.1.2 Bilancia vzniku odpadov	19
4.1.3 Bilancia vzniku nebezpečných odpadov	20
4.1.4 Bilancia vzniku komunálnych odpadov	21
4.3. Nakladanie s odpadmi	22
4.3.1. Zhodnocovanie odpadov	22
4.3.2. Zneškodňovanie odpadov	23
4.3.3. Nakladanie s komunálnym odpadom	23
4.3.4. Nakladanie s vybranými druhmi odpadov	24
4.4 Cezhraničná preprava odpadov	26
5. Aké sú vplyvy nakladania s odpadmi v SR ?	28
5.1. Emisie do ovzdušie	28
6. Aké sú dôsledky nakladania s odpadmi na jednotlivé zložky ŽP	31
7. Aký je vývoj opatrení a legislatívnych nástrojov zameraných na odpadové hospodárstvo?	33
7.1. Riadenie a informačné zabezpečenie odpadového hospodárstva v Slovenskej republike	33
7.1.1 Riadenie OH v Slovenskej republike	33
7.1.2 Informačné zabezpečenie OH v Slovenskej republike	33
7.2. Finančné nástroje	34
7.2.1. Recyklačný fond	34
7.2.2 Environmentálny fond	35
7.2.3 Štrukturálne fondy EÚ	35
7.3 Medzinárodná spolupráca	36
7.4. Právne normy v odpadovom hospodárstve	37
Zoznam použitej literatúry	41
Zoznam použitých skratiek	42

Predslov

Kvalita životného prostredia sa stáva v stále väčšej miere prvoradou záležitosťou a ukazovateľom životnej úrovne.

Správa Odpady ako rizikový faktor životného prostredia v Slovenskej republike k roku 2008 je jedným z výstupov úlohy zaradenej do Plánu hlavných úloh Slovenskej agentúry životného prostredia schváleného Ministerstvom životného prostredia SR *Indikátorové správy o stave životného prostredia SR podľa DPSIR štruktúry*.

V rámci úlohy boli vypracované indikátorové správy za oblasť *Odpady, Pôda, Ochrana prírody a biodiverzita, Voda, Ovzdušie, Zdravie, Horninové zloženie*. Sú zamerané na kľúčové problémy systému hodnotenia zložiek ŽP, kumulatívnych environmentálnych problémov a rizikových faktorov v tzv. DPSIR štruktúre. Indikátory sú podrobnejšie hodnotené a popísané v samostatnom súbore individuálnych environmentálnych indikátorov.

Správa Odpady v Slovenskej republike k roku 2008 a súbor individuálnych environmentálnych indikátorov boli spracované Ing. Tatianou Gušťačíkovou zo Slovenskej agentúry životného prostredia, odbornej organizácii Ministerstva životného prostredia SR.

V tejto správe je venovaná pozornosť vyhodnoteniu množstva produkcie jednotlivých druhov odpadov, nakladaniu s nimi, dopadu týchto činností na jednotlivé zložky životného prostredia a zároveň opatreniam, ktoré môžu nepriaznivý vplyv odpadov na životné prostredie eliminovať.

Prijatie zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a vykonávacích vyhlášok, vrátane vyhlášky MŽP SR č. 284/2001 Z.z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov ovplyvnilo celkovú bilanciu vzniku odpadov. S bilanciou podľa novej legislatívy sa začalo v roku 2002 a vzhľadom na problematickosť sledovania dlhšieho vývojového trendu sú vývojové rady v tejto správe od roku 2002.

Súbor individuálnych environmentálnych indikátorov a sektorové správy sú prístupné na stránke www.enviroportal.sk

Súhrn

Aký je súčasný stav nakladania s odpadmi v SR?

Bilancia vzniku odpadov

- Oproti roku 2002 došlo v SR k nárastu **tvorby odpadov** v roku 2006 o 38,8 %. Tento nárast môže byť spôsobený dôslednejšou evidenciou vzniknutého odpadu, ale aj samozrejme zvýšenou produkciou odpadu ako v priemyselnej tak aj komunálnej sfére. Pozitívne sa však javí ustálenie rastu v roku 2006, ako aj pokles ich tvorby v roku 2008 o takmer 18,5 % oproti roku 2006. V období rokov 2003 až 2008 došlo zároveň aj k poklesu odpadov umiestnených na trh o 25 %.

[\(Indikátor Bilancia vzniku odpadov\)](#)

- V produkcii odpadov **podľa odvetvovej klasifikácie ekonomických činností** (nie je zahrnutý komunálny odpad) dominuje každoročne priemysel, ktorý sa na celkovej produkcii odpadov v roku 2007 podieľa 55 %, v roku 2008 v produkcii odpadov podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE (bez KO) je taktiež najväčším producentom odpadov priemysel, ktorý sa na celkovej produkcii odpadov podieľa cca 65 %, za ním nasleduje stavebníctvo s 13 % podielom a významným producentom odpadu je s 8 %-ným podielom poľnohospodárstvo.

[\(Indikátor Bilancia vzniku odpadov podľa klasifikácie ekonomických činností\)](#)

Bilancia vzniku nebezpečných odpadov

- Od roku 2002 sa množstvo **vyprodukovaného nebezpečného odpadu (NO)** oproti roku 2008 znížilo o cca 56,3 %, čo naznačuje pozitívny trend v znižovaní tvorby týchto odpadov. Situácia v oblasti vzniku a nakladania s nebezpečným odpadom sa od vzniku SR vďaka viacerým legislatívnym opatreniam, ako aj sprísnenej kontrole nakladania s NO výrazne zlepšila.

[\(Indikátor Bilancia vzniku nebezpečných odpadov\)](#)

Bilancia vzniku komunálnych odpadov

- V období rokov 2002 až 2008 má **tvorba komunálnych odpadov (KO)** mierne rastúci charakter, a to ako v celkovej tvorbe KO, tak aj v prepočte na jedného obyvateľa. Od roku 2002 sa množstvo komunálneho odpadu vyprodukované jedným obyvateľom zvýšilo oproti roku 2008 o 15 %, čo predstavuje nárast tvorby na jedného obyvateľa o 48 kg. V SR sa priemerne za rok 2008 vyprodukovalo 331 kg komunálnych odpadov na jedného obyvateľa, pričom sa najviac komunálneho odpadu vyprodukovalo v Bratislavskom kraji a najmenej v Banskobystrickom kraji. Množstvo **vyseparovaných zložiek KO** na jedného obyvateľa je 25 kg na obyvateľa, čo je oproti roku 2007 nárast o 9 kg

[\(Indikátor Bilancia vzniku komunálnych odpadov, Indikátor Separovaný zber odpadov\)](#)

Nakladanie s odpadmi

- Pri nakladaní s odpadom došlo na základe viacerých legislatívnych zmien k výraznému zvýšeniu využívania environmentálne vhodných technológií. V roku 2004 bolo zo všetkých odpadov umiestnených na trh **zhodnotených** 27 % odpadov, pričom v roku 2008 to bolo 53%, čo predstavuje nárast o 26 %.

[\(Indikátor Nakladanie s odpadmi celkom – zhodnocovanie odpadov\)](#)

- V roku 2008 bolo **zneškodnených** 41 % odpadov, čo predstavuje **3 981 801** ton odpadov, z čoho **384 558** ton bolo odpadov nebezpečných. Z metód nakladania prevažuje skládkovanie, v roku 2008 predstavovalo až 81 %, čo oproti predchádzajúcemu roku predstavuje pokles o cca 25 %.

[\(Indikátor Nakladanie s odpadmi celkom – zneškodňovanie odpadov\)](#)

- Zhodnotených bolo v roku 2008 **110 509** ton nebezpečných odpadov.
([Indikátor Nakladanie s nebezpečným odpadom](#))
- Zariadenia na zneškodňovanie odpadov (sklárky, spaľovne) musia na svoju prevádzku spĺňať náročné technické požiadavky. Rast počtu skládok sa v posledných rokoch zastavil, čo sleduje hlavný cieľ smerovania OH – uprednostniť zhodnocovanie odpadov pred ich zneškodnením.
([Indikátor Sklárky odpadov](#), [Indikátor Spaľovne odpadov](#))
- SR je kapacitne sebestačná pri zhodnocovaní všetkých druhov odpadov.

Aké sú vplyvy nakladania s odpadmi v SR?

- Nakladanie s odpadmi sa v roku 2007 na celkovom objeme **nemetánových prchavých organických látok** vypúšťaných do ovzdušia (NMOVC) podieľa 0,3 %, čo oproti roku 1990 (3,3 % na celkovom objeme) predstavuje zníženie takmer o 95,3 %.
([Indikátor Bilancia emisií vybraných základných znečisťujúcich látok](#))
- Podiel **ťažkých kovov** v emisiách vypúšťaných pri nakladaní s odpadmi na celkovom objeme bol v roku 2007 nasledovný: emisie olova 17%, emisie ortuti 21 %, emisie kadmia 8 %.
([Indikátor Emisie ťažkých kovov do ovzdušia](#))
- Na produkcii emisií **polyaromatických uhľovodíkov** (PAH) sa v roku 2007 podieľalo spaľovanie odpadu 0,2 % z celkového objemu emisií PAH.
([Indikátor Emisie perzistentných organických látok](#))
- Podiel na celkových emisiách skleníkových plynov v roku 2007 predstavoval 2,27 Tg CO₂ ekvivalent, čo oproti roku 1990, predstavuje nárast o 1,21 Tg CO₂ ekvivalent
([Indikátor Emisie skleníkových plynov podľa sektorov](#))

Aké sú dôsledky nakladania s odpadmi?

- Pri environmentálne vhodnom nakladaní s odpadmi, keď sú dodržané všetky náležitosti, ktoré určuje platná legislatíva, so zohľadnením na druh odpadu a spôsobu nakladania, nakladanie s odpadmi nepredstavuje vážnejšie riziko, ako pre zdravie ľudí, tak ani pre ekosystém.
- Ako hrozbu pre životné prostredia a zdravie ľudí vnímame **staré environmentálne záťaž**e, tzv. neriadené sklárky, prípadne havárie pri preprave odpadov a na zariadeniach, v ktorých sa s odpadmi nakladá, nelegálny cezhraničný pohyb odpadov a pod.

Aký je vývoj opatrení a legislatívnych nástrojov zameraných na odpadové hospodárstvo?

Legislatívna ochrana

- Od roku 2001, keď vstúpil do platnosti zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch, intenzívne pokračovala transpozícia právnych predpisov odpadového hospodárstva EÚ do právneho poriadku SR, urýchlená snahou úspešne zavŕšiť proces pristúpenia k EÚ v roku 2004. Bol prijatý zákon o obaloch, ktorý v právnej úprave odpadového hospodárstva dovtedy úplne chýbal, čo znižovalo možnosti komplexne právne regulovať nakladanie s odpadmi z obalov a prijímať preventívne legislatívne opatrenia na predchádzanie vzniku odpadov z obalov.
- Základným koncepčným dokumentom v oblasti riadenia odpadového hospodárstva v SR sú **programy odpadového hospodárstva**. V súčasnosti je v platnosti POH SR na roky 2006-2010

Medzinárodná spolupráca

- SR je od svojho vzniku členským štátom **Bazilejského dohovoru** o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní. Zároveň je členským štátom **Štokholmského dohovoru** o perzistentných organických látkach.

Finančné nástroje

- **Štrukturálne fondy** Európskej únie v rámci Operačného programu Základná infraštruktúra poskytli v uplynulých rokoch významnú finančnú pomoc pre rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva. V priebehu programového obdobia 2004-2006 bolo schválených k 15.6.2007 56 žiadostí s celkovou výškou nenávratného finančného príspevku vyše 786 mil. Sk.
- Finančné príjmy Recyklačného fondu v roku 2008 predstavovali 5 57,9 mil. korún (18,52 mil. EUR), čo je takmer o 35,4 mil. korún (1,17 mil. EUR) menej ako v roku 2007.
- V roku 2008 Environmentálny fond v oblasti Rozvoja odpadového hospodárstva poskytol finančné prostriedky pre 100 žiadateľov s celkovým objemom cca 307 mil. Sk.

1. Úvod

Indikátorová správa **Odpady v SR** je zameraná na hodnotenie vplyvu nakladania s odpadmi, ako významného rizikového faktora, na životné prostredie.

Efektívnym nástrojom hodnotenia stavu sú **sady indikátorov** – merateľných ukazovateľov, následne hodnotených formou **indikátorových správ**.

Účelom takto koncipovanej indikátorovej správy v podmienkach SR je získať:

- základný dokument na poznanie stavu rizikového faktora životného prostredia,
- podklad pre hodnotenie účinnosti aplikácie environmentálnych opatrení v odpadovom hospodárstve na ochranu životného prostredia,
- východiskový dokument pri implementácii Lisabonského procesu v podmienkach SR,
- efektívny nástroj vyhodnocovania strategických cieľov, resp. dlhodobých priorit Národnej stratégie trvalo udržateľného rozvoja (NS TUR).

Správa je primárne zameraná na hodnotenie nakladania s odpadmi, pričom odpad je chápaný ako rizikový faktor ohrozujúci stav ŽP. Okrajovo sa dotýka niektorých ekonomických a sociálnych faktorov majúcich významný nepriamy vplyv na životné prostredie.

Správa je určená predovšetkým politikom ako vhodný nástroj pre rozhodovacie procesy, odborníkom a pedagógom z oblasti životného prostredia a v neposlednom rade študentom a širokej verejnosti angažujúcej sa vo veciach životného prostredia.

2. Metodika

Spracovanie indikátorovej správy vychádza z metodiky zavedenej Európskou environmentálnou agentúrou v Kodani (EEA).

Proces hodnotenia je zameraný na dve fázy:

1. fáza: Zostavenie a vypracovanie súboru agregovaných a individuálnych indikátorov podľa D-P-S-I-R modelu,
2. fáza: Vypracovanie indikátorovej správy.

2.1. Zostavenie a vypracovanie súboru agregovaných a individuálnych indikátorov podľa D-P-S-I-R modelu

Prvá fáza procesu hodnotenia zahŕňa zostavenie a vypracovanie súboru agregovaných a individuálnych environmentálnych indikátorov hodnotiacich vplyv rizikového faktora na životné prostredie. Selekcia a následné spracovanie indikátorov podlieha podrobnej analýze.

Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) v tejto súvislosti navrhla hodnotiť situáciu v životnom prostredí prostredníctvom environmentálnych indikátorov agregovaných podľa významu do štruktúry **tlak (Pressure-P) - stav (State-S) - odozva (Response-R)**. Základné kritériá stanovené OECD pre environmentálne indikátory boli politická relevantnosť, analytická jednoznačnosť a merateľnosť.

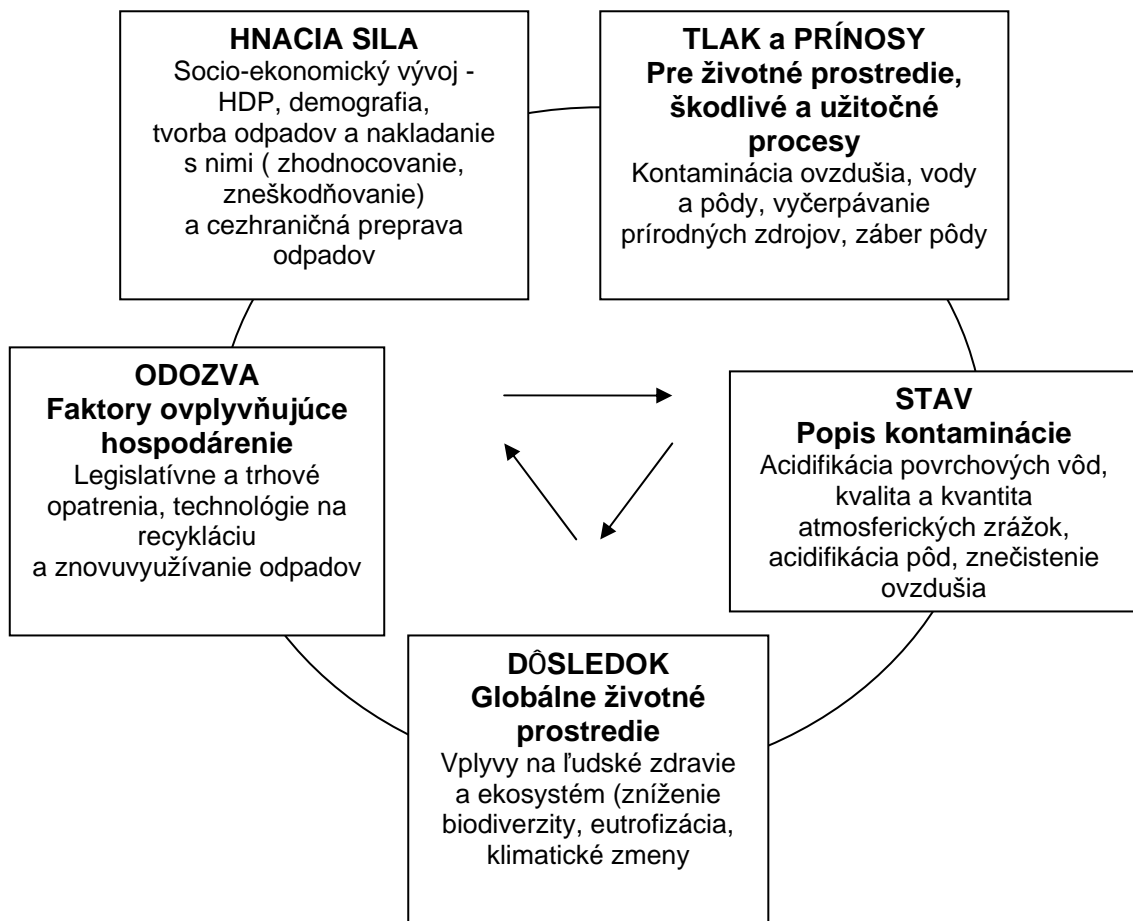
Európska environmentálna agentúra prevzala a ďalej rozpracovala metodológiu hodnotenia stavu životného prostredia prostredníctvom P-S-R štruktúry navrhutej OECD s tým, že do spomínanej štruktúry zapracovala ukazovatele hnacích síl (**Driven forces-D**) a dôsledku (**Impact-I**), čím sa vytvoril uzavretý **kauzálny reťazec D-P-S-I-R**, predstavujúci základný metodologický nástroj integrovaného posudzovania životného prostredia (Integrated Environment Assessment - IEA) používaného pri posudzovaní stavu životného prostredia, jeho príčin, ako aj predpokladaných tendencií jeho vývoja do budúcnosti.

V rámci jednotlivých článkov tohto reťazca sa nachádzajú agregované a individuálne indikátory charakterizujúce:

- **hnacie sily** ("driving forces" - **D**), t.j. spúšťacie mechanizmy procesov v spoločnosti – napr. tvorba odpadov a spôsoby nakladania,
- **tlak** ("pressure" - **P**) na životné prostredie napr. emisie do ovzdušia, znečistenie vôd, záber pôd,
- **stav životného prostredia** ("state" - **S**). zhoršovanie stavu životného prostredia a jeho zložiek má zvyčajne za následok negatívny
- **dôsledok** ("impact" - **I**) na zdravie človeka, biodiverzitu, funkcie ekosystémov, čo logicky vedie k formulovaniu opatrení a nástrojov v spoločnosti zameraných na eliminovanie, resp. nápravu škôd v životnom prostredí v poslednom článku tohto kauzálneho reťazca, ktorým je
- **odozva** ("response" - **R**) ako je napr. legislatívne opatrenia, finančné nástroje, medzinárodné dohovory a pod.).

D-P-S-I-R model pre odpady je zjednodušeným vyjadrením reality. Existujú ďalšie vzťahy a faktory (napr. sociálne–ekonomické) významne ovplyvňujúce životné prostredie, ktoré v modeli nie sú plne zahrnuté.

D-P-S-I-R model pre odpady

Podrobne spracované individuálne environmentálne indikátory SR sú prístupné na stránke www.enviroportal.sk/indikatory/. Zahŕňajú popis indikátora, hodnotenie trendov, vytýčené politické ciele vo vzťahu k indikátoru, medzinárodné porovnanie, odkazy k problematike.

Zoznam agregovaných a individuálnych environmentálnych indikátorov za oblasť odpadov v SR podľa D-P-S-I-R modelu

Postavenie v D-P-S-I-R* štruktúre	Agregovaný indikátor	P.č.	Individuálny indikátor
Hnacia sila	Socio-ekonomický vývoj	1.	HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily
		2.	Demografický vývoj
	Ekonomické sektory	3.	Poľnohospodárstvo
		4.	Lesné hospodárstvo
		5.	Doprava
		6.	Priemysel
		7.	Energetika
		8.	Cestovný ruch
	Bilancia vzniku odpadov	9.	Bilancia vzniku odpadov
		10.	Bilancia vzniku nebezpečných odpadov
		11.	Bilancia vzniku odpadov podľa sektorov
		12.	Bilancia vzniku komunálnych odpadov
		13.	Obaly a odpady z obalov
	Tvorba odpadov a makroekonomické ukazovatele	14.	Ekonomika a tvorba komunálnych odpadov
	Nakladanie s odpadmi	15.	Nakladanie s odpadmi celkom – zhodnocovanie odpadu
		16.	Nakladanie s odpadmi celkom – zneškodňovanie odpadu
		17.	Nakladanie s nebezpečným odpadom
		18.	Nakladanie s komunálnym odpadom
Zariadenia na zneškodňovanie a zhodnocovanie odpadov	19.	Skládky odpadov	
	20.	Spaľovne odpadov	
	21.	Zariadenia na zhodnocovanie odpadov	
Cezhraničná preprava odpadov	22.	Cezhraničná preprava odpadov	
Tlak	Emisie prekursorov troposférického ozónu	23.	Emisie prchavých organických látok podľa sektorov
	Emisie ostatných znečisťujúcich látok	24.	Emisie perzistentných organických látok
	Emisie ostatných znečisťujúcich látok	25.	Emisie ťažkých kovov do ovzdušia
	Emisie skleníkových plynov	26.	Emisie skleníkových plynov podľa sektorov
Stav	Acidifikácia povrchových vôd	27.	Acidifikácia vôd
	Kyslosť atmosferických zrážok	28.	Kvalita a kvantita atmosferických zrážok
	Chemická degradácia pôd	29.	Acidifikácia pôd
Dôsledok	-	-	-
Odozva	Recyklácia a druhotné využívanie odpadov	30.	Separovaný zber odpadov

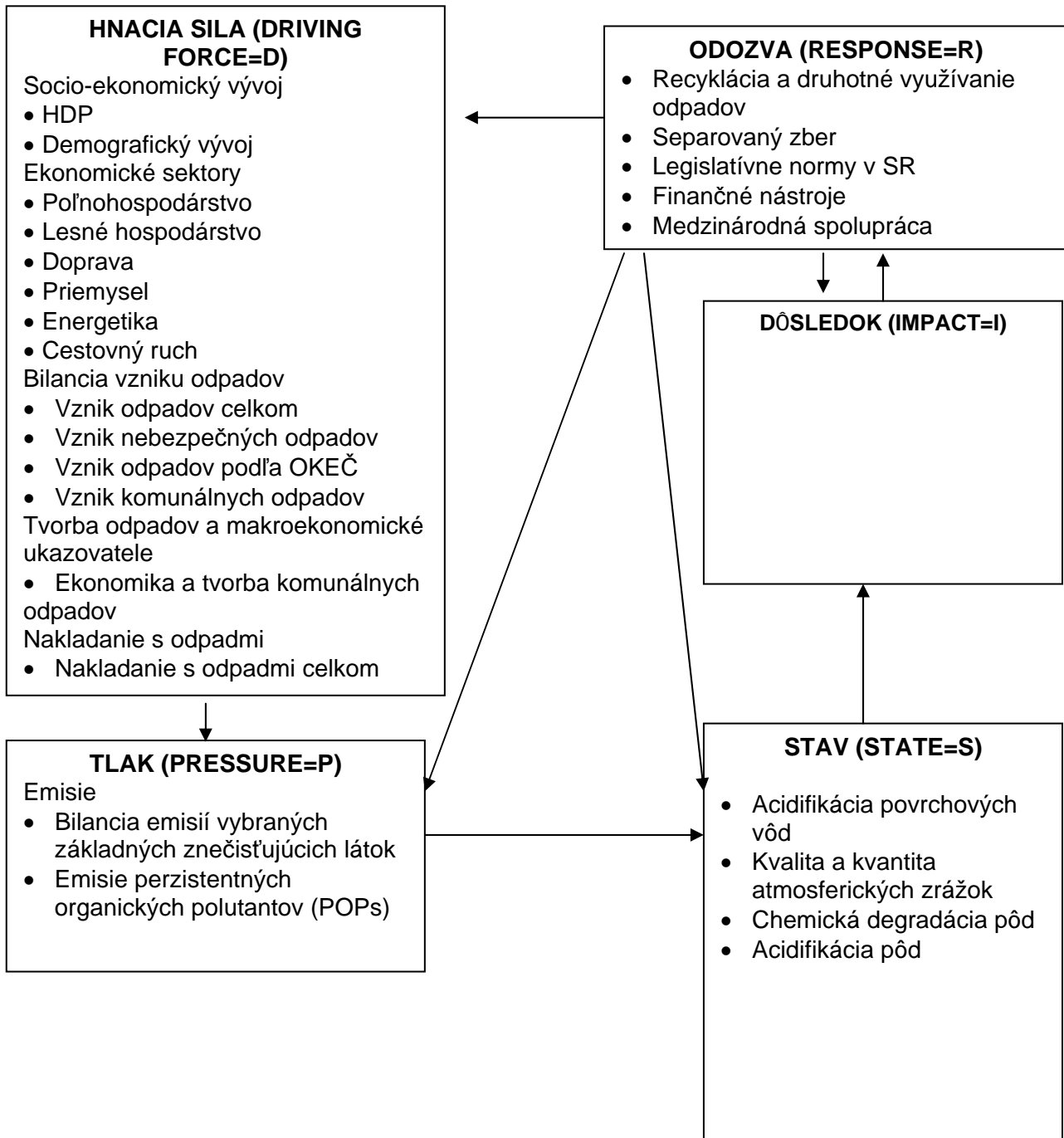
*D – driving force – hnacia sila

*P – pressure – tlak

*S – state – stav *I – impact – dopad

*R – response – odozva

Kauzálny reťazec environmentálnych indikátorov za oblasť odpadov v SR podľa D-P-S-I-R modelu

2.2. Vypracovanie indikátorovej sektorovej správy

Súbor environmentálnych indikátorov (súbor individuálnych a agregovaných indikátorov) usporiadaných v zmysle D-P-S-I-R modelu poskytuje teoretickú základňu pre vypracovanie tzv. **indikátorovej správy**, ktorej prioritným cieľom je poznať **príčinno-následné vzťahy** medzi činnosťou človeka a jej vplyvom na zložku ŽP a pomocou D-P-S-I-R reťazca a tak poskytnúť inovatívny pohľad na stav a vývoj ŽP prostredníctvom integrovaného hodnotenia. Pre podmienky Slovenska bola vypracovaná indikátorová správa **Odpady v Slovenskej republike**, ktorá sa zameriava na zodpovedanie štyroch kľúčových politických otázok:

- 1/ Aký je súčasný stav nakladania s odpadmi v SR?
- 2/ Aké sú vplyvy nakladania s odpadmi v SR na životné prostredie
- 3/ Aké sú dôsledky nakladania s odpadmi
- 4/ Aký je vývoj opatrení a legislatívnych nástrojov zameraných na odpadové hospodárstvo?

3. Implementácia environmentálnej politiky v oblasti odpadového hospodárstva

3. 1. Politický rámec v Európskej únii

V Európskej únii (EÚ) existujú dva strategické dokumenty, ktoré charakterizujú environmentálnu politiku a smerovanie EÚ z pohľadu ďalšieho napredovania hospodárenia s odpadmi, a to **6. Environmentálny akčný program (6EAP)** a **Tematická stratégia prevencie a recyklácie odpadov**.

Šiesty environmentálny akčný program (6EAP) bol ustanovený Rozhodnutím 1600/2002/ES Európskeho parlamentu a Rady z 22. júla 2002.

Dlhodobé ciele a prioritné oblasti činnosti sú zamerané na trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a odpadov a hospodárenie s nimi s dôrazom na nasledujúce oblasti:

- zníženie množstva odpadov určených na zneškodňovanie,
- zníženie objemov produkovaných nebezpečných odpadov pri súčasnom predchádzaní zvýšeniu emisií do ovzdušia, vody a pôdy,
- opätovnému využívaniu odpadov,
- uprednostňovanie zhodnocovania odpadov a najmä ich recykláciu pred ich zneškodňovaním,
- minimalizovanie množstva zneškodňovaných odpadov, v prípade využitia tohto postupu zabezpečiť bezpečnosť a zneškodňovanie podľa možnosti čo najbližšie pri mieste ich vzniku tak, aby to nevedlo k zníženiu efektívnosti spracovania odpadov.

Uvedené dlhodobé ciele by sa mali dosahovať s ohľadom na stratégiu spoločenstva pre odpadové hospodárstvo prostredníctvom nasledujúcich prioritných činností a vypracovaním a realizáciou opatrení na predchádzanie vzniku odpadov:

- vypracovaním súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych cieľových hodnôt na zníženie všetkých relevantných odpadov, ktoré sa má na úrovni spoločenstva dosiahnuť do roku 2010,
- nabádaním k navrhovaniu environmentálne vhodných a trvalo udržateľných výrobkov,
- zvyšovaním informovanosti o možnom príspevku verejnosti k zníženiu tvorby odpadov,
- sformulovaním prevádzkových opatrení na nabádanie k predchádzaniu vzniku odpadov, napr. motiváciou k opätovnému využívaniu a zhodnocovaniu, ďalej k postupnému vylúčeniu určitých látok a materiálov pomocou opatrení týkajúcich sa konkrétnych výrobkov,
- vytvorením ďalších ukazovateľov v oblasti odpadového hospodárstva,
- vypracovanie tematickej stratégie na recykláciu odpadov, ktorá bude okrem iného zahŕňať:
 - a) opatrenia zamerané na zabezpečenie triedenia odpadov priamo pri zdroji, na zber a recykláciu prioritných prúdov odpadov,
 - b) ďalší rozvoj zodpovednosti pôvodcov odpadov,
 - c) rozvoj a zavádzanie technológií na environmentálne vhodnú recykláciu a nakladanie s odpadmi,
- vypracovanie alebo zrevidovanie právnych predpisov o odpadoch, vrátane, okrem iného, stavebného odpadu a odpadu z demolácií, kalov zo spracovania odpadových vôd, biologicky rozložiteľných odpadov, obalov, batérií a prepravy odpadov, objasnenie rozdielu medzi tým, čo sa za odpad považuje.

V roku 2005 bolo vydané OZNÁMENIE KOMISIE RADE, EURÓPSKEMU PARLAMENTU, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV - **Presadzovanie trvalo udržateľného využívania zdrojov: tematická stratégia predchádzania vzniku odpadu a jeho recyklovania**. Tento dokument nasleduje poverenie dané 6EAP na rozvoj 7 tematických stratégií pre prioritné oblasti environmentálnej politiky.

Obsahuje hodnotenie politiky EÚ v oblasti odpadov vo vzťahu k prevencii a recyklácii odpadov, s pohľadom na identifikáciu ďalšieho rozvoja politiky v odpadovom hospodárstve v súlade s hierarchiou cieľov stanovených stratégiou EU v oblasti odpadov. Je zameraný na spôsoby dosiahnutia lepšie udržateľného odpadového hospodárstva minimalizáciou environmentálnych vplyvov odpadov s prihliadnutím na ekonomické a spoločenské hľadisko. V otázke prevencie vzniku odpadov, správa smeruje k rozvoju komplexnej stratégie, ktorá zahŕňa ciele prevencie a kroky potrebné na ich dosiahnutie. Pre recykláciu odpadov táto správa skúma kroky na podporu recyklácie v prípade existencie potenciálnych environmentálnych výhod a analýzu možností na dosiahnutie týchto cieľov ekonomicky najvýhodnejším spôsobom. Správa k tematickej stratégii prevencie a recyklácie odpadov sa v zmysle členenia jednotlivých kapitol venuje najmä analýze cieľov v kontexte celkového prístupu k prevencii a recyklácii a stanovuje výzvy, ktorým čelí odpadové hospodárstvo z pohľadu rozširovania EÚ.

Medzi **základné právne predpisy** týkajúce sa odpadového hospodárstva **platné pre EÚ** patrí **smernica 2008/98/ES o odpade a o zrušení niektorých smerníc**, smernica o odpadoch 2006/12/ES, Európsky katalóg odpadov (rozhodnutie Komisie 2000/532/ES, ktorým sa vydáva zoznam odpadov podľa čl. 1 (a) smernice Rady 75/442/EHS o odpadoch a rozhodnutie Rady 94/904/ES, ktorým sa vydáva zoznam nebezpečných odpadov podľa článku 1 ods. 4 smernice Rady 91/689/EHS o nebezpečných odpadoch) a smernica 91/689/EHS o nebezpečnom odpade. Od 12.12.2010 sa zrušujú smernice 75/439/EHS (o zneškodňovaní odpadových olejov), 91/689/EHS (o NO) a 2006/12/ES (o odpade) a nahrádza ich smernica 2008/98/ES o odpade a o zrušení niektorých smerníc.

Preberanie európskej legislatívy do legislatívy platnej v SR týkajúcej sa odpadov pozostávalo z troch krokov – prvým bolo prijatie **zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch** a o zmene a doplnení niektorých zákonov a predpisov na jeho vykonanie, druhým prijatie **zákona č. 529/2002 Z. z. o obaloch** a o zmene a doplnení niektorých zákonov a tretím krokom a tretím krokom doplnenie zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v roku 2004, čo vyplynulo zo vstupu SR do EÚ.

3.2. Politický rámec v Slovenskej republike

Dokument Stratégie, zásady a priority štátnej environmentálnej politiky (1993), ktorý nadväzovala na AGENDU 21, sa v Slovenskej republike formulovala **Štátna environmentálna politika (ŠEP)**, kde ku všeobecne platným zásadám bolo zaradené uplatňovanie preventívnych opatrení pred nápravnými. Pre sektor C Odpadové hospodárstvo, ako nástroj realizácie ŠEP, bola prijatá úloha "Vypracovanie a realizovanie Programov odpadového hospodárstva na všetkých úrovniach a zhodnotenie ich účinnosti". Už tento prierezový dokument akcentoval ako podmienku úspešnej realizácie ŠEP odvetvový a regionálny prístup.

Integrovaná aproximačná stratégia v kapitole ŽIVOTNÉ PROSTREDIE (ISA) bola vypracovaná v súvislosti s Partnerstvom pre vstup a mala napomôcť implementácii environmentálneho acquis pre pripravenosť SR vstúpiť do EÚ (s termínom k 1.1.2004). Hoci dokument ISA už v čase vydania neodrážal celkom východiskový stav, obsahuje najdôležitejšie míľniky tejto implementácie.

Na Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji v Rio de Janeiro (1992) bol prezentovaný dokument pod názvom AGENDA 21, ktorý je považovaný za základné východisko pre spracovanie stratégií TUR na všetkých úrovniach. Prejavom podpory princípom trvalo udržateľného rozvoja (TUR) z úrovne vlády SR bolo v roku 2002 schválenie národného dokumentu **Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja** (uznesenie vlády č. 978/2001), v ktorom environmentálne ukazovatele TUR súvisiace s odpadmi sú:

- Tvorba priemyselných odpadov a komunálnych tuhých odpadov.

- Množstvo zneškodneného odpadu na jedného obyvateľa.
- Výdavky na odpadové hospodárstvo.
- Recyklácia a opätovné využívanie odpadov.
- Zneškodňovanie komunálneho odpadu.
- Tvorba nebezpečných odpadov.
- Dovozy a vývozy nebezpečných odpadov.
- Pozemky kontaminované nebezpečnými odpadmi.
- Výdavky na úpravu nebezpečných odpadov.

[Akčný plán TUR na roky 2005 - 2010](#) konkretizuje ciele v oblasti TUR vzhľadom na vonkajšie podnety a vnútorné potreby. Akčný plán spĺňa požiadavky Európskej komisie na jasné formulovanie cieľov TUR, ich efektívnejšie vyhodnocovanie a využívanie súčinnosti medzi doplnkovými činnosťami a politikami. Akčnosť cieľov je merateľná prostredníctvom stanovených ukazovateľov, pričom plnenie cieľov akčného plánu má byť zabezpečené ich vyhodnocovaním. Akčný plán nadväzuje na Národnú stratégiu TUR, prijatú v roku 2001, ako i Východiská akčného plánu TUR, prijaté v roku 2005, a bližšie špecifikuje ich ciele a spôsob financovania. Problematika TUR je obsahovo prierezovou oblasťou a aj preto sú v predložennom materiáli zohľadnené pripomienky relevantných rezortov.

Strategické programové dokumenty po vstupe SR do EÚ pre oblasť životného prostredia boli vypracované aj v súvislosti s čerpaním finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov pre skrátené programovacie obdobie rokov 2004 - 2006. Vypracovaný bol **Národný rozvojový plán**, ktorý definuje ciele, priority a opatrenia, financované zo štrukturálnych fondov a z národných zdrojov a je realizovaný prostredníctvom operačných programov. Obsahuje 3 sektorové programy **Operačný program Základná infraštruktúra**, a v rámci neho Priorita 2: [Environmentálna infraštruktúra](#) bola zameraná na dobudovanie environmentálnej infraštruktúry s cieľom chrániť zdravie obyvateľstva a uchovať, chrániť a obnovovať životné prostredie. Pre odpadové hospodárstvo bolo v rámci priorít Environmentálnej infraštruktúry prijaté Opatrenie č. 2.3: Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva.

V roku 2007 bol schválený [Operačný program Životné prostredie](#) k stratégii pre programovacie obdobie 2007 – 2013. Pre operačnú prioritu č. 4 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO je deklarovaná podpora pre projekty z týchto oblastí:

- separovaný zber odpadov,
- zhodnocovanie a recyklácia odpadov,
- odstraňovanie, resp. riešenie environmentálnych záťaží,
- zneškodňovanie odpadov/nebezpečných odpadov.

Kvalitná príprava projektov pre programovacie obdobie 2007 - 2013 predstavuje dôležitý predpoklad dobudovania infraštruktúry odpadového hospodárstva v SR v tomto období na úroveň vyspelých krajín EÚ.

Základným koncepčným dokumentom riadenia odpadového hospodárstva z úrovne štátu sú v SR od roku 1993 **Programy odpadového hospodárstva Slovenskej republiky** (POH SR), ktoré boli spracované na tieto časové obdobia: 1993 – 1996, 1997 – 2000, 2001 - 2005 a na roky 2006-2010. Nadväzne na POH SR spracúvajú a vydávajú príslušné orgány štátnej správy POH územných celkov. Ciele odpadového hospodárstva podľa ustanovenej osnovy prijímajú na príslušné roky vo svojich programoch aj pôvodcovia odpadov, ktorými sú tiež obce. Význam POH SR spočíva predovšetkým v zabezpečení programovej kontinuity cieľov štátnej environmentálnej politiky v oblasti odpadového hospodárstva. Poznatky nadobudnuté riadením a organizáciou odpadového hospodárstva v území viedli k návrhu upustiť od roku 2006 od spracúvania POH okresov, resp. obvodov, nakoľko na uplatnenie integrovaných prístupov k plánovaniu rozvoja odpadového hospodárstva je územie okresov/obvodov príliš malé. Kvalitne spracované programy pôvodcov odpadov sa stali súčasťou účinných nástrojov environmentálneho riadenia podnikov a umožňujú kontrolu plnenia opatrení na

zlepšenie stavu nakladania s odpadmi u pôvodcov odpadov v porovnaní s východiskovým stavom.

Uznesením vlády SR č. 180/2002 bol prijatý **Program odpadového hospodárstva do roku 2005**. Stanovil stratégiu riadenia odpadového hospodárstva na princípoch trvalo udržateľného rozvoja a kvalitatívnymi cieľmi komplexne charakterizoval proces manažmentu odpadového hospodárstva. Kvantitatívnymi cieľmi boli konkretizované požiadavky na úroveň zhodnocovania a zneškodňovania odpadov, ktorú sa má dosiahnuť pomocou prijatých opatrení v roku 2005 celkovo pri nakladaní s odpadmi a tiež konkrétne pre vybrané druhy odpadov (komunálny, biologický rozložiteľný, odpady z obalov a pod.). V nadväznosti na vyššie uvedený program, bol spracovaný a uznesením vlády SR č.118/2006 prijatý [Program odpadového SR \(POH SR\) na roky 2006-2010](#). Záväzná časť POH SR je strategickým smerovaním odpadového hospodárstva v SR na stanovené obdobie. Stanovuje ciele v oblasti odpadového hospodárstva a špecifikuje opatrenia na ich dosiahnutie.

V zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 529/2002 Z.z. o obaloch sú na účely prevencie povinné ustanovené osoby spracovať **programy prevencie**, pod ktorými sa rozumie:

- znižovanie množstva a škodlivosti materiálov a látok pre životné prostredie, ktoré obaly a odpady z obalov obsahujú,
- znižovanie množstva obalov a odpadov z obalov.

Technické normy sa v súčasnosti uplatňujú pri technickej regulácii metódy skládkovania odpadov (ide o pôvodné Slovenské technické normy) a analýzy odpadov. Na národnej úrovni bol problém jednotného používania metód na stanovenie kodifikovaných ukazovateľov analytickej kontroly odpadov riešený výnosom MŽP SR č. 1/2002 z 12.2.2002, ktorým sa ustanovujú Jednotné metódy analytickej kontroly odpadov. Na úrovni EÚ sa prácami na štandardizácii postupov analýzy odpadov a stanovenia sledovaných fyzikálno-chemických ukazovateľov zaoberá v rámci Európskej komisie pre normalizáciu (CEN) technická pracovná skupina TC 292 „Charakterizácia odpadov“. Prijímané normy EN sú postupne zavádzané do sústavy Slovenských technických noriem (STN) v rámci pôsobnosti Technickej komisie (TK) 31 „ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO“ (založenej v r. 1994). Dokumentom riadenia technickej normalizácie v oblasti odpadového hospodárstva je od roku 2003 Strategické vyhlásenie TK 31, ktoré sa ročne aktualizuje. Vo väzbe na dobrovoľné nástroje environmentálnej politiky, významné pre uplatňovanie princípov prevencie v odpadovom hospodárstve, je potrebné poukázať na Strategické vyhlásenie technickej komisie 72 ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSTVO.

Dokumentom ["STRATÉGIA KONKURENCIE SCHOPNOSTI SLOVENSKA DO ROKU 2010](#). Národná „Lisabonská stratégia“ (prijatým uznesením vlády SR č. 557/2005) SR rozpracovala na podmienky SR Lisabonskú stratégiu Európskej únie, ktorá je programom EÚ na zvýšenie konkurencie. SR si stanovila za cieľ čo najrýchlejšie dosiahnuť životnú úroveň najvyspelejších krajín EÚ na týchto princípoch:

- úspešné dokončenie štrukturálnych zmien a udržanie jej výsledkov,
- systematické zameranie sa na naplnenie rozvojovej časti Lisabonskej stratégie.

Pôvodné akčné plány slúžia ako základ pre prípravu Národného reformného plánu.

Úlohy zo spracovaných akčných plánov budú rozšírené a doplnené o ďalšie nadväzujúce úlohy, ktorými by sa mal zabezpečiť rastový potenciál nielen celej slovenskej ekonomiky, ale aj všetkých jej regiónov. Zameranie akčných plánov:

- ľudské zdroje a vzdelávanie,
- informačná spoločnosť,
- podnikateľské prostredie,
- veda, výskum a inovácie

4. Aký je súčasný stav nakladania s odpadmi v SR?

Situácia v odpadovom hospodárstve v SR sa výrazne zmenila v roku 2001, keď vstúpil do platnosti nový zákon o odpadoch a postupne sa nakladanie s odpadmi upravovalo ďalšími predpismi.

Pomocou individuálnych indikátorov charakterizujúcich trendy v tvorbe a nakladaní s odpadmi je možné charakterizovať stav a vývoj odpadového hospodárstva na Slovensku od roku 2002, vzhľadom na legislatívne zmeny a s tým súvisiace zmeny v bilancii vzniku odpadov a nakladania s ním. Detailná charakteristika indikátorov je dostupná na stránke www.enviroportal.sk/indikatory/.

Zoznam individuálnych environmentálnych indikátorov relevantných pre charakteristiku stavu nakladania s odpadmi v SR

Postavenie v D-P-S-I-R* štruktúre	P.č.	Individuálny indikátor
Hnacia sila	1.	HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily
	2.	Demografický vývoj
	3.	Bilancia vzniku odpadov podľa kategórií
	4.	Bilancia vzniku nebezpečných odpadov
	5.	Bilancia vzniku odpadov podľa OKEČ
	6.	Bilancia vzniku komunálnych odpadov
	7.	Obaly a odpady z obalov
	8.	Ekonomika a tvorba komunálnych odpadov
	9.	Nakladanie s odpadmi celkom – zhodnocovanie odpadu
	10.	Nakladanie s odpadmi celkom – zneškodňovanie odpadu
	11.	Nakladanie s nebezpečným odpadom
	12.	Nakladanie s komunálnym odpadom
	13.	Skládky odpadov
	14.	Spaľovne odpadov
	15.	Zariadenia na zhodnocovanie odpadov
	16.	Cezhraničná preprava odpadov

*D – driving force – hnacia sila *P – pressure – tlak *S – state – stav *I – impact – dopad *R – response – odozva

4.1. Trendy vo vzniku odpadov

Jednoznačným trendom v smerovaní odpadového hospodárstva je predchádzať vzniku odpadov a obmedzovať ich tvorbu najmä rozvojom technológií šetriacich prírodné zdroje, výrobou výrobkov, ktorá rovnako ako výsledné výrobky, čo možno najmenej zvyšuje množstvo odpadov a čo možno najviac znižuje znečisťovanie životného prostredia, vývojom vhodných metód zneškodňovania nebezpečných látok obsiahnutých v odpadoch určených na zhodnotenie.

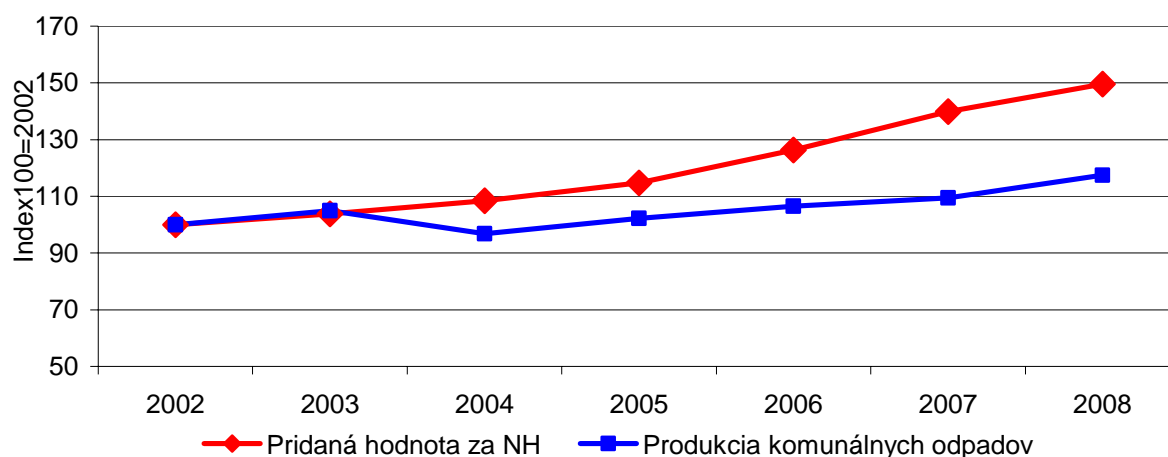
4.1.1. Socioekonomický vývoj a tvorba odpadov

Jedným z faktorov ovplyvňujúcim množstvo a zloženie vytvorených odpadov je socioekonomický rozvoj a technický vývoj. Rast počtu obyvateľstva a zvyšovanie životnej úrovne spojené so zvyšovaním využívania rôznych produktov spôsobuje zvyšovanie produkcie odpadov.

Produkcia komunálneho odpadu má v rokoch 2002 až 2008 rastúcu tendenciu (nárast o 17 %) . Zároveň priebeh rastu pridanej hodnoty (PH) za národné hospodárstvo má rastúci charakter (zvýšenie v roku 2008 oproti roku 2002 o 49 %). Rastom PH a množstvo vytvoreného komunálneho odpadu poukazuje na oživenie hospodárstva, rast kúpyschopnosti

obyvateľstva, ako aj celkovej životnej úrovne obyvateľstva a vzhľadom na rýchlejšiu rast ekonomického ukazovateľa sa trend vývoja tvorby KO z pohľadu rastu PH sa javí ako pozitívny.

Vzťah medzi pridanou hodnotou a tvorbou komunálneho odpadu v SR

Údaje sú uvedené v stálych cenách vypočítaných reťazením objemových indexov k referenčnému roku 2000.

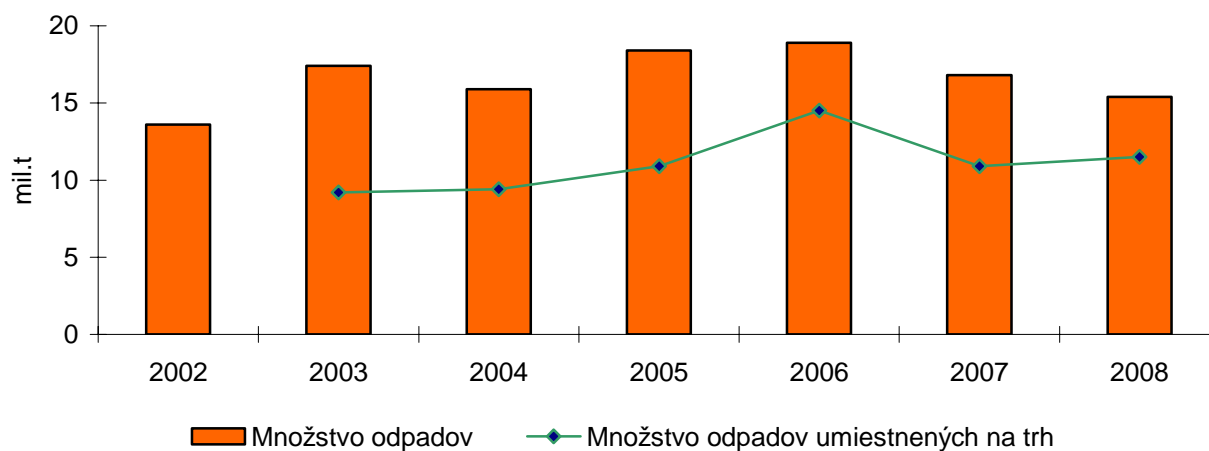
Zdroj: ŠÚ SR

[Indikátor Ekonomika a tvorba komunálnych odpadov](#)

4.1.2 Bilancia vzniku odpadov

Od roku 2002 došlo v SR k nárastu tvorby odpadov k roku 2008 o 13,2 %. Tento nárast je pravdepodobne spôsobený dôslednejšou evidenciou vzniknutého odpadu, ale aj samozrejme zvýšenou produkciou odpadu ako v priemyselnej tak aj komunálnej sfére. Tento rastúci trend, aj napriek tomu, že je prirodzeným dôsledkom zvýšenej produkcie a konzumácie, nie je v súlade so smerovaním celkovej koncepcie v odpadovom hospodárstve zameraným na znižovanie vzniku odpadov. Pozitívne sa však javí ustálenie rastu v roku 2006, ako aj pokles ich tvorby v roku 2008 o takmer 18,5%, pričom v tomto období došlo zároveň aj k poklesu odpadov umiestnených na trh o 27,6%.

Bilancia vzniku odpadov od roku 2002 (mil.ton)

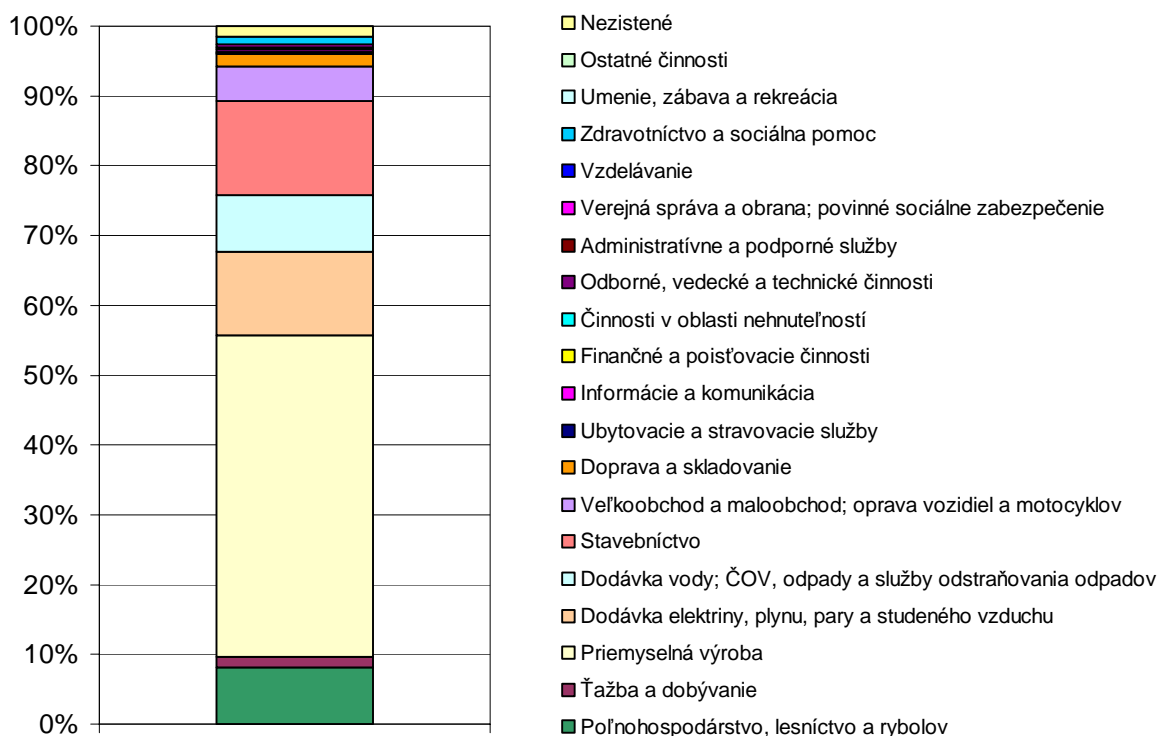

Zdroj: SAŽP

[Indikátor Bilancia vzniku odpadov](#)

V produkcii odpadov podľa klasifikácie ekonomických činností SK NACE (bez komunálneho odpadu) je v roku 2008 už tradične najväčším producentom odpadov priemysel, ktorý sa na celkovej produkcii odpadov podieľa cca 65 %, za ním nasleduje stavebníctvo s 13 % podielom a významným producentom odpadu je s 8 %-ným podielom poľnohospodárstvo, resp. s 5 %-ným podielom obchodné služby. Je potrebné upozorniť, že do celkového množstva odpadov vzniknutých podľa klasifikácie ekonomických činností nie je zahrnutý komunálny odpad.

Bilancia vzniku odpadu podľa ekonomických činností (t), rok 2008

Do bilancie nie je zahrnutý komunálny odpad

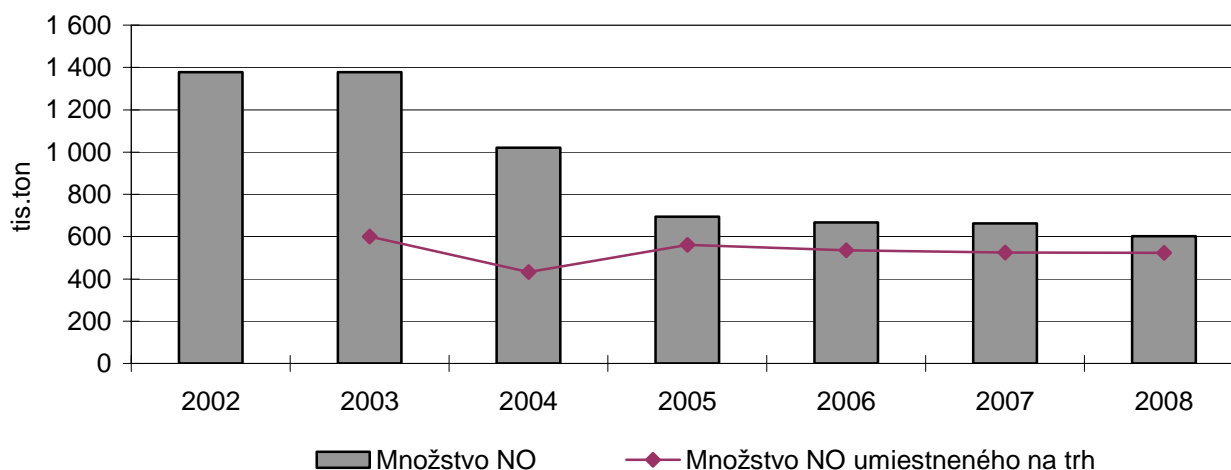
Zdroj: SAŽP

[Indikátor Bilancia vzniku odpadu podľa klasifikácie ekonomických činností](#)

4.1.3 Bilancia vzniku nebezpečných odpadov

Tvorba nebezpečných odpadov má priamy účinok na zdravie obyvateľov a na životné prostredie pri vystavení sa účinkom týchto odpadov. Vzhľadom na riziká, ktoré nebezpečné odpady predstavujú, nakladanie s nimi si vyžaduje osobitnú pozornosť. Od roku 2002 sa množstvo vyprodukovaného nebezpečného odpadu oproti roku 2008 znížilo o cca 56,3 %, čo naznačuje pozitívny trend v znižovaní tvorby týchto odpadov. Množstvo odpadov umiestnených na trh, ktoré predstavuje východiskovú štatistickú základňu pre sledovanie vývoja odpadového hospodárstva, má od roku 2005 vyrovnaný priebeh, pričom od roku 2003 sa jeho množstvo znížilo o 12,1 %. Situácia v oblasti vzniku a nakladania s nebezpečným odpadom sa od vzniku SR vďaka viacerým legislatívnym opatreniam, zlepšovaniu technologickej úrovne u väčšiny odvetví priemyslu ako aj sprísnenej kontrole nakladania s NO a vplyvu preventívnych opatrení, výrazne zlepšila.

Bilancia vzniku nebezpečných odpadov od roku 2002 (tis.ton)

Do bilancie nie je zahrnutý komunálny odpad

Zdroj: SAŽP

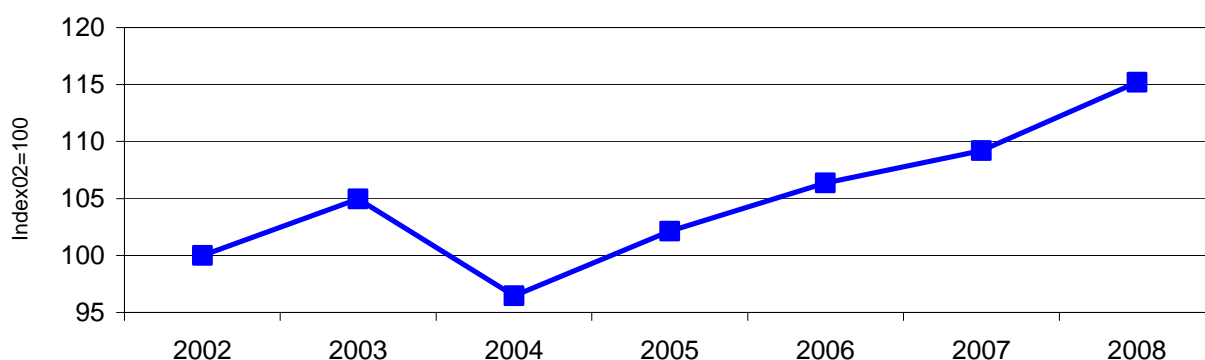
[Indikátor Bilancia vzniku nebezpečných odpadov](#)

4.1.4 Bilancia vzniku komunálnych odpadov

Na Slovensku sa ročne vyprodukuje okolo 300 kg KO na obyvateľa, čo je v porovnaní s ostatnými vyspelými štátmi EÚ približne na úrovni 40%. Zvyšovanie tvorby komunálnych odpadov spôsobuje aj rozvoj priemyslu a ostatných odvetví ekonomických činností, ako cestovný ruch, administratíva a podobne.

V období rokov 2002 až 2008 má tvorba komunálnych odpadov rastúci charakter, a to ako v celkovej tvorbe KO, tak aj v prepočte na jedného obyvateľa. Od roku 2002 sa množstvo komunálneho odpadu vyprodukovaného jedným obyvateľom zvýšilo v roku 2008 o 17%, čo predstavuje nárast tvorby o 48 kg na jedného obyvateľa.

Bilancia vzniku komunálnych odpadov od roku 2002 (index2002=100)

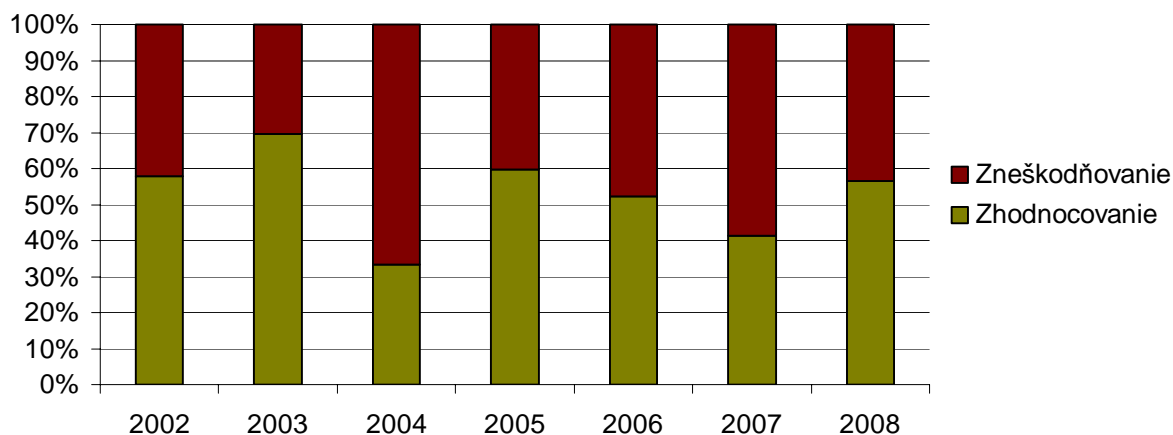
Zdroj: ŠÚ SR, Spracoval: SAŽP

[Indikátor Bilancia vzniku komunálnych odpadov](#)

4.3 Nakladanie s odpadmi

Spôsob nakladania s odpadmi podlieha taktiež vývoju a môžeme skonštatovať, že tejto problematike sa venuje stále väčšia pozornosť. Rozvoj environmentálne vhodných technológií na zhodnocovanie odpadov, zdokonaľovanie technológií zneškodňujúcich odpady a kontrola tvorby a spôsobov nakladania s odpadmi je spôsob ako sa človek snaží vyrovnáť s problematikou stále zvyšujúceho sa množstva vytvorených odpadov a ich nepriaznivého vplyvu na životné prostredie.

Nakladanie s odpadom podľa spôsobu nakladania (t)

-od roku 2004 bilancia odpadov umiestnených na trh
-nakladanie uvedené bez komunálnych odpadov

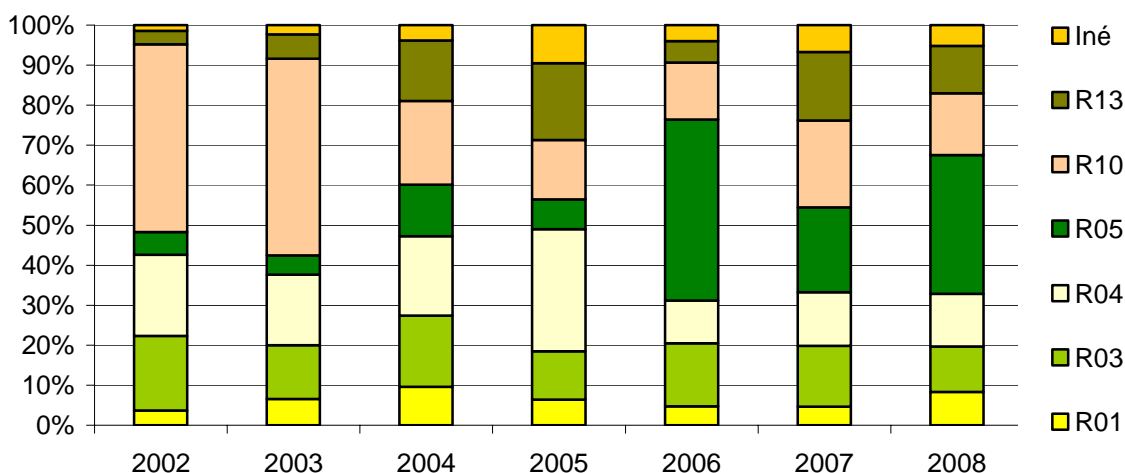
Zdroj: SAŽP

[Indikátor Vznik a nakladanie s odpadom](#)

4.3.1 Zhodnocovanie odpadov

V roku 2008 bolo v Slovenskej republike **zhodnotených 5 157 389 ton odpadov**, čo predstavuje cca 53 % z celkového množstva odpadov (bez komunálneho odpadu) umiestnených na trh. Oproti minulému roku je to nárast o cca 48 %. Najväčším podielom, cca 35 % z celkového množstva zhodnotených odpadov, sa na zhodnocovaní odpadov podieľala činnosť R5 - recyklácia alebo spätné získavanie iných anorganických materiálov. Pomerne významnou mierou sa na zhodnocovaní odpadov podieľali aj činnosti R10 - úprava pôdy za účelom dosiahnutia prínosov pre poľnohospodárstvo alebo pre zlepšenie životného prostredia s cca 15 %-ným podielom, R4 - recyklácia alebo spätné získavanie kovov a kovových zlúčenín s cca 13 %-ným podielom a R3 - recyklácia alebo spätné získavanie organických látok, ktoré nie sú používané ako rozpúšťadlá (vrátane kompostovania a iných biologických transformačných procesov) s cca 11 %-ným podielom.

Zhodnocovanie odpadov podľa kódov R01 - R13 (%)

Od roku 2004 bilancia odpadov umiestnených na trh
Nakladanie uvedené bez komunálnych odpadov

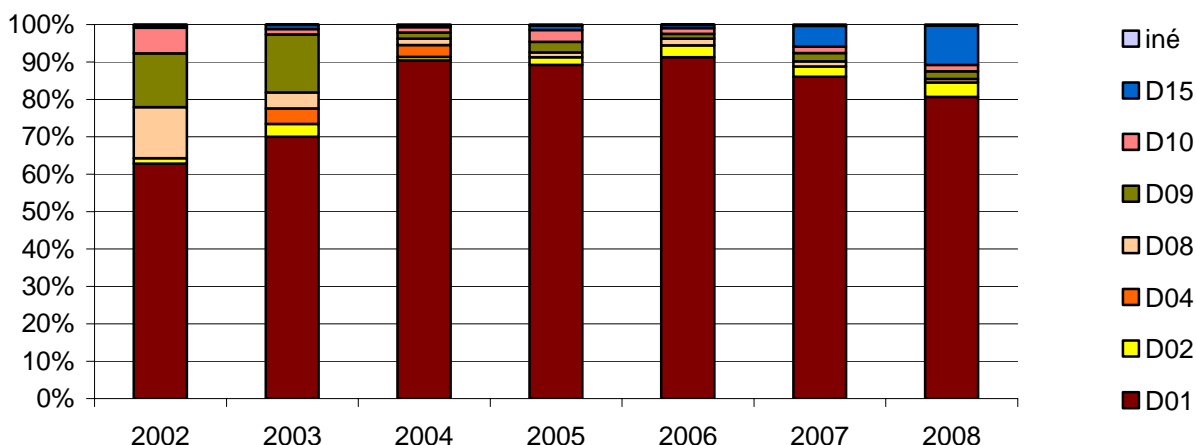
Zdroj: SAŽP

[Indikátor Nakladanie s odpadmi – zhodnocovanie odpadov](#)

4.3.2 Zneškodňovanie odpadov

V roku 2008 bolo v SR zneškodnených **3 981 801 t** odpadov (bez komunálneho odpadu), čo predstavuje cca 41 % z celkového množstva odpadov (bez komunálneho odpadu) umiestnených na trh. Oproti predošlému roku je to pokles o takmer 20 %. Historickým pravidlom je dominancia skládkovania odpadov (činnosť D1- uloženie do zeme alebo na povrchu zeme), ktorá sa na celkovom zneškodňovaní odpadov podieľa až takmer 81 %, no oproti roku 2007 ide o pokles o cca 25 %. Významnejšou mierou sa na zneškodňovaní odpadov podieľa aj činnosť D2 - úprava pôdnymi procesmi (napr. biodegradácia kvapalných alebo kalových odpadov v pôde atď.) s cca 4 %-ným podielom.

Zneškodňovanie odpadov podľa kódov D01-D15 od roku 2002 (%)

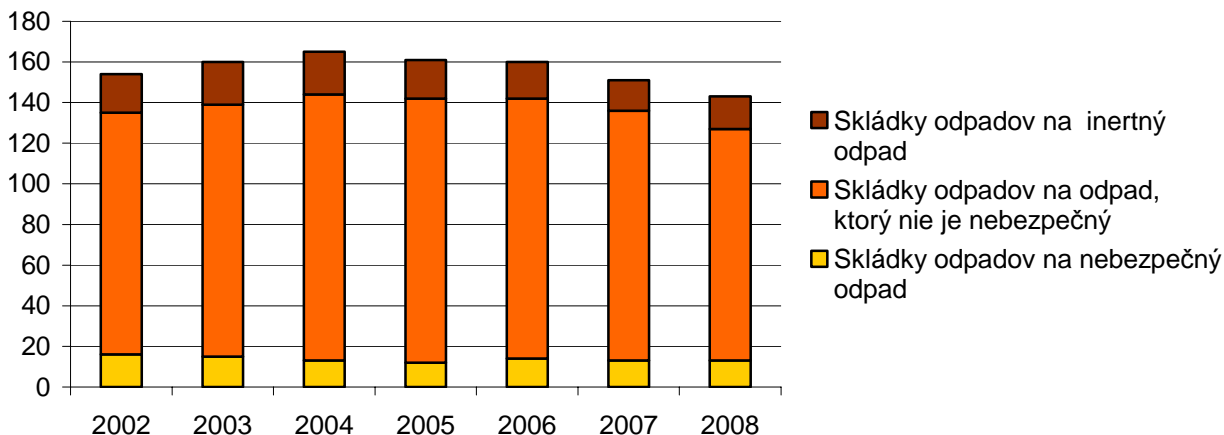
Od roku 2004 bilancia odpadov umiestnených na trh
Nakladanie uvedené bez komunálnych odpadov

Zdroj: SAŽP

[Indikátor Nakladanie s odpadmi - zneškodňovanie odpadov](#)

Rast počtu skládok sa v roku 2004 zastavil a v rokoch 2005 a 2006 zaznamenávame stabilizáciu tohto vývoja, čo je v súlade s prijatou koncepciou v nakladaní s odpadmi a to uprednostňovať zhodnocovanie odpadov pred ich zneškodňovaním.

Vývoj v počte skládok v SR podľa tried skládok

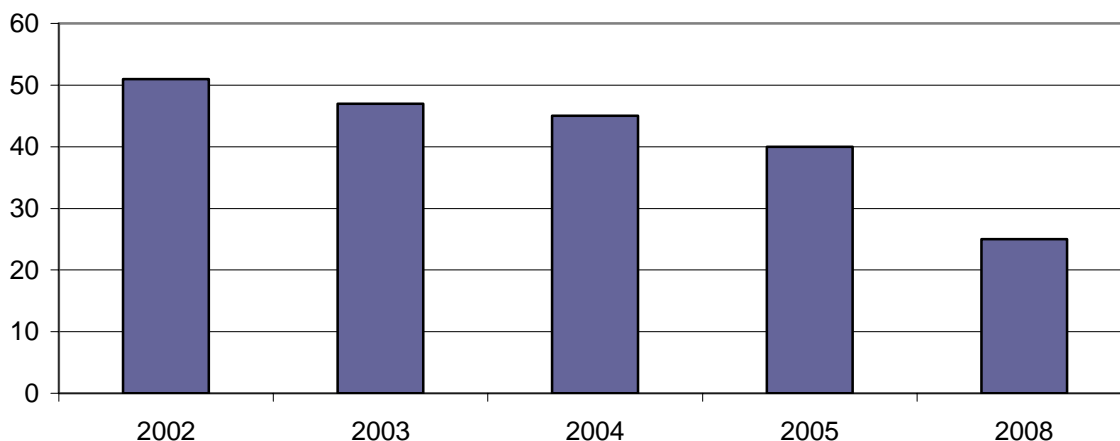

Zdroj: SAŽP
[Indikátor Skládky odpadov](#)

Spaľovacie kapacity nie sú pre Slovenskú republiku v súčasnosti postačujúce. Počet spaľovní prevádzkovaných pre potreby zdravotníckych zariadení, ktoré sú pôvodcami nemocničného odpadu, v SR postupne klesá v dôsledku potreby splnenia podmienok stanovených pre prevádzkovanie spaľovní odpadov zákonom o ochrane ovzdušia a vyhláškou MŽP SR č. 706/2002 Z. z. o zdrojoch znečisťovania a emisných limitoch.

[Aktuálny zoznam](#) spaľovní odpadov a zariadení na spoluspaľovanie odpadov s kapacitou < 2 t/hod je k dispozícii na www stránke [Enviroportál](#).

Vývoj počtu spaľovní odpadov a zariadení na spoluspaľovanie odpadov

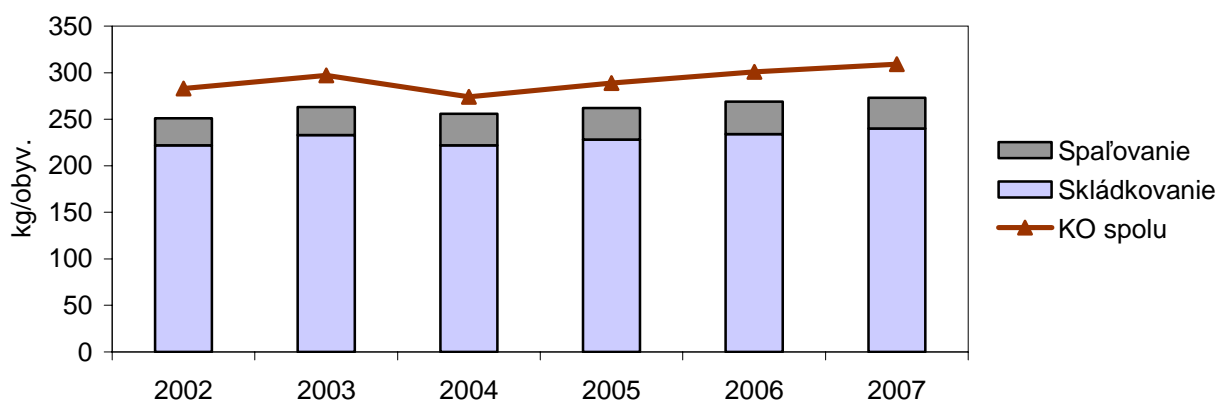
Zdroj: SAŽP, SIŽP
[Indikátor Spaľovne odpadov](#)

4.3.3 Nakladanie s komunálnymi odpadmi

Nakladanie s komunálnymi a drobnými stavebnými odpadmi upravuje § 39 zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, pričom v odstavci 2 je

uvedené, že za nakladanie s komunálnymi odpadmi, ktoré vznikli na území obce a s drobnými stavebnými odpadmi, ktoré vznikli na území obce, zodpovedá obec. Obec je povinná vypracovať program pôvodcu odpadu pre komunálne odpady.

Nakladanie s komunálnymi odpadmi

Zdroj: Eurostat, Spracoval: SAŽP
[Indikátor Nakladanie s komunálnymi odpadmi](#)

Od roku 2002 sa množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov pohybuje približne na rovnakej úrovni. Zo spôsobov nakladania prevažuje skládkovanie, jeho podiel za posledné roky neklesá, čo nie je v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Výraznejšie zmeny v podiele jednotlivých spôsobov nakladania, predovšetkým vo zvýšení podielu kompostovania a tým aj zníženiu podielu skládkovania sa predpokladá od roku 2010, keď pre obce vyplynie povinnosť zaviesť separovaný zber 5 zložiek komunálneho odpadu a to skla, papiera, kovov, plastov a biologických rozložiteľných odpadov. Spaľovacie kapacity pre komunálnu sféru dlhodobo predstavujú iba spaľovne v Bratislave a v Košiciach. V prípade oboch spaľovní sa využíva teplo vznikajúce spaľovaním odpadov.

4.3.4 Nakladanie s vybranými druhmi odpadov

Elektrozariadenia a elektroodpad

V roku 2008 bolo na trh v Slovenskej republike uvedených cca 61 661 t elektrozariadení, čo v prepočte predstavuje cca 11 kg na obyvateľa. Množstvo vyzbieraných elektroodpadov v roku 2008 bolo cca 19 388 ton, čo predstavuje cca 3,6 kg vyzbieraného elektroodpadu z domácností na jedného obyvateľa.

Bilancia elektrozariadení a elektroodpadu za rok 2008 v (kg)

Kategória	Elektrozariadenia	Elektroodpad			
	uvedené na trh	vyzbieraný	spracovaný	zhodnotený	recyklovaný
1. Veľké domáce spotrebiče	32 945 912	12 457 771	12 457 771	10 856 092	10 778 928
2. Malé domáce spotrebiče	4 964 096	1 323 392	1 323 392	1 035 681	980 754
3. IT a telekomunikačné zariadenia	6 533 492	2 531 997	2 531 997	2 253 576	2 189 353
4. Spotrebná	7 278 287	2 265 225	2 265 225	1 945 263	1 908 896

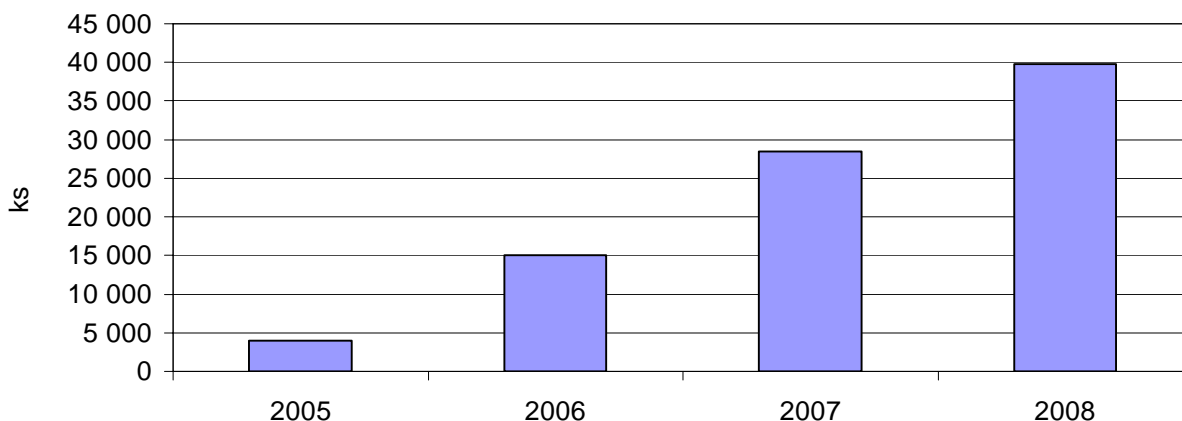
elektronika					
5a. Svetelné zdroje	3 266 171	179 201	179 201	164 208	158 262
5b. Plynové výbojky	419 409	132 314	132 314	116 697	116 697
6. Elektrické a elektronické nástroje	4 399 961	179 558	179 558	152 045	150 419
7. Hračky, zariadenia určené na športové a rekreačné účely	494 589	7 076	7 076	5 946	5 926
8. Zdravotnícke zariadenia	93 871	79 535	79 535	68 931	68 876
9. Prístroje na monitorovanie a kontrolu	110 350	76 951	76 951	69 804	69 595
10. Predajné automaty	154 888	154 909	154 909	135 022	134 212
SPOLU	60 661 026	19 387 929	19 387 929	16 803 265	16 561 918

Zdroj: SAŽP

Staré vozidlá

V roku 2008 bolo na území SR spracovaných 39 769 kusov starých vozidiel, čo predstavuje v porovnaní s rokom 2007 nárast o 28 %, s rokom 2006 nárast o 62 % a s rokom 2005 nárast až o 90 %.

Vývoj v počte spracovaných starých vozidiel

Zdroj: SAŽP

Obaly a odpady z obalov

Množstvá obalov, ktoré boli vyrobené, dovezené, vyvezené a uvedené na trh v SR v roku 2008 v (t)

Materiál	Výroba (t)	Dovoz (t)	Vývoz (t)	Uvedené na trh (t)
Sklo	47 415	66 188	25 336	75 802
Plasty	43 853	91 690	41 357	80 653
PET	1 104	1 071	1 414	762
Papier a lepenka	62 394	161 004	97 690	117 523
Kompozit	6 147	13 541	7 502	12 058
Hliník	476	4 674	813	4 232
Oceľ	23 084	37 132	35 490	15 688
Drevo	96 180	46 623	85 019	18 207
Ostatné	17	361	234	142
SPOLU	280 670	422 284	294 855	325 067

Zdroj: SAŽP

4.4 Cezhraničná preprav odpadov - dovoz, vývoz a tranzit odpadov

V cezhraničnej preprave odpadov sa uplatňujú príslušné legislatívne opatrenia nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 o preprave odpadu v znení neskorších predpisov (ďalej nariadenie) a taktiež príslušné relevantné národné legislatívne predpisy.

Prehľad platnosti a počtu rozhodnutí povoľujúcich cezhraničnú prepravu

Platnosť v roku	Dovoz	Vývoz	Tranzit	Celkom
2007	76	7	12	95
2007 - 2008	92	39	16	147
Spolu	168	46	28	242

Zdroj: SAŽP

Dovoz odpadov

Z celkového počtu vydaných rozhodnutí v roku 2008 sa 69,4 % týkalo dovozu, resp. spätného dovozu odpadov. Výrazne vyšší počet rozhodnutí vydaných na dovoz, resp. spätný dovoz, vzhľadom k vývozu a tranzitu odpadov, bol ovplyvnený skutočnosťou, že dovoz, resp. spätný dovoz odpadov zaradených podľa prílohy III, časť 2 a prílohy V, časť 1 (zoznam B) nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 1 013/2006 o preprave odpadu (ďalej len nariadenia) a za účelom ich zhodnotenia v Slovenskej republike podlieha povoľovacej povinnosti. Celkom bolo povolené doviesť **1 249 622 ton** týchto odpadov. V roku 2008 bolo tiež povolené doviesť na územie SR 5 102 t odpadov zaradených podľa prílohy V, časť 1 (zoznam A) nariadenia a 161 700 t odpadov nezaradených podľa príloh nariadenia.

Vývoz odpadov

V roku 2008 bol povolený **vývoz 1 472 952 t odpadov** zo Slovenska na základe rozhodnutí MŽP SR vydaných v roku 2008. Rozhodnutia povoľovali vývoz druhov odpadov zaradených podľa: prílohy V, časť 1 (zoznam A a zoznam B) a prílohy IV, časť 2 nariadenia. Odpad klasifikovaný ako **ostatný odpad** bol povolený vyviezť v množstve **1 467 035 t**, čo odpovedá 99,6 % z celkového povoleného množstva a odpad klasifikovaný ako **nebezpečný** bol povolený vyviezť v množstve **5 917 t**.

Celkove povolené množstvá odpadov (dovoz, vývoz) podľa jednotlivých krajín

Krajina	Dovoz do SR (t)	Vývoz zo SR (t)
Belgicko	-	4 800
Bielorusko	40	-
Česká republika	487 100	300
Holandsko	370	1
Japonsko	60	-
Maďarsko	179 100	150
Nemecko	149 950	606
Poľsko	376 084	1 383 895
Rakúsko	191 700	-
Rumunsko	2 400	5 200
Rusko	6 000	-
Ukrajina	23 120	78 000
Veľká Británia	500	-
Celkom	1 416 424	1 472 952

Zdroj: SAŽP

Tranzit odpadov

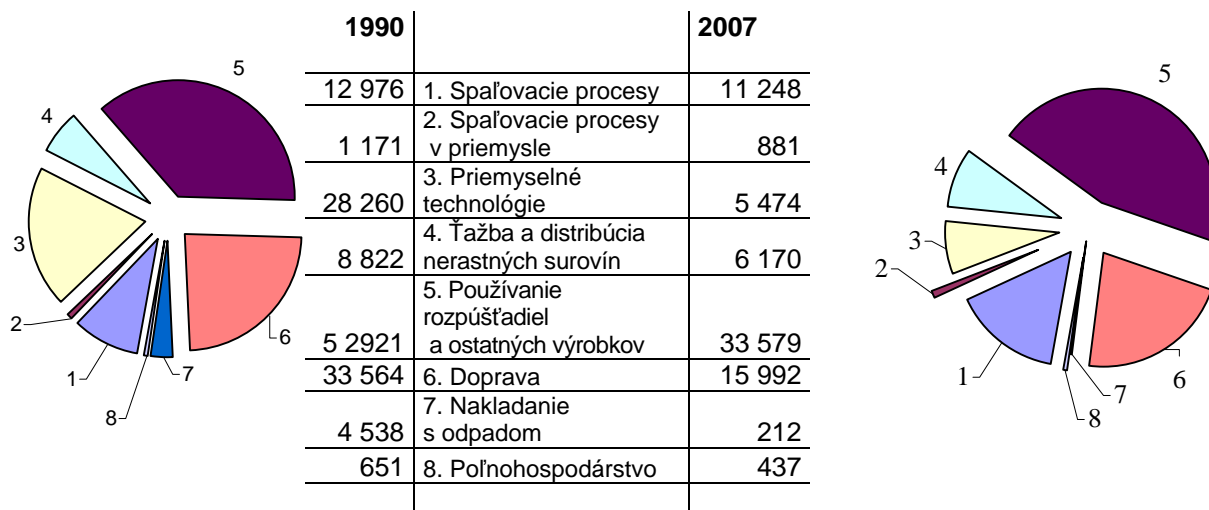
Na základe rozhodnutí vydaných MŽP SR na tranzitnú prepravu v roku 2008 bolo povolené prepraviť cez územie SR 267 664 t odpadov (z toho 14 220 t nebezpečného odpadu) zaradených podľa príloh III a IV, časť 2 a zoznamov A a B - príloha V, časť 1 nariadenia, resp. 2 druhy odpadov zaradených podľa vyhlášky MŽP SR č. 284/2001 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov, keďže ich nebolo možné zaradiť podľa príloh nariadenia.

5. Aké sú vplyvy nakladania s odpadmi v SR na životné prostredie ?

5.1. Emisie do ovzdušia

Nakladanie s odpadmi sa na celkovom objeme nemetánových prchavých organických látok vypúšťaných do ovzdušia (NMOVC) podieľa 0,3%, čo oproti roku 1990 (3,3 % na celkovom objeme), v konečnom dôsledku predstavuje zníženie takmer o 95,3 %.

Podiel emisií NMVOC podľa sektorov ich vzniku v roku 2007 (tony, %)

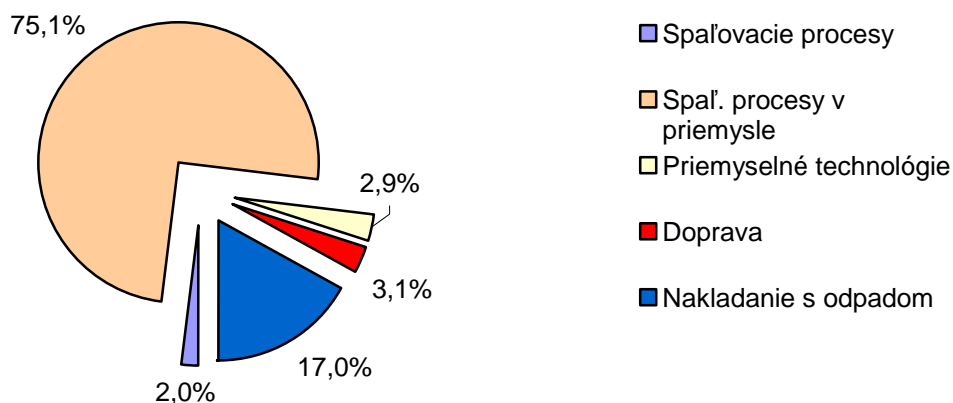

Zdroj: SHMÚ, Spracoval SAŽP

[Indikátor: Emisie prchavých organických látok podľa sektorov](#)

Objem znečistenia z odpadového hospodárstva pre ťažké kovy je nasledovný: emisie olova – 17 %, emisie ortute - 21 %, emisie kadmia – 7,6 % .

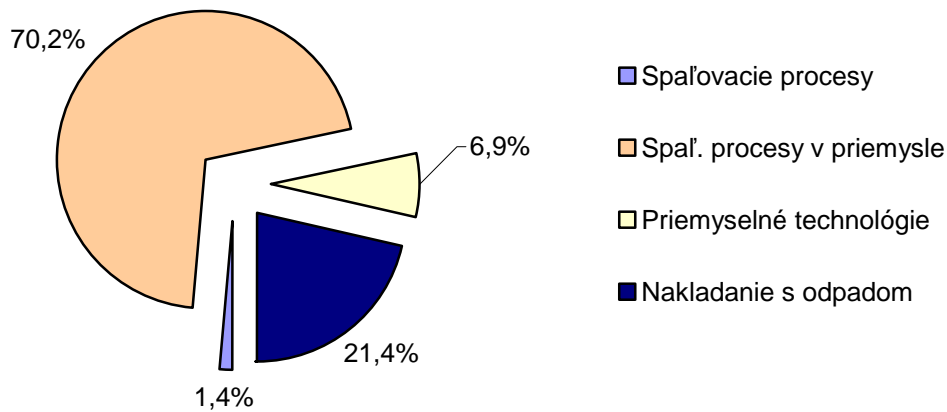
Podiel jednotlivých sektorov na produkcii emisií Pb v roku 2007 (%)

Zdroj: SHMÚ, Spracoval SAŽP

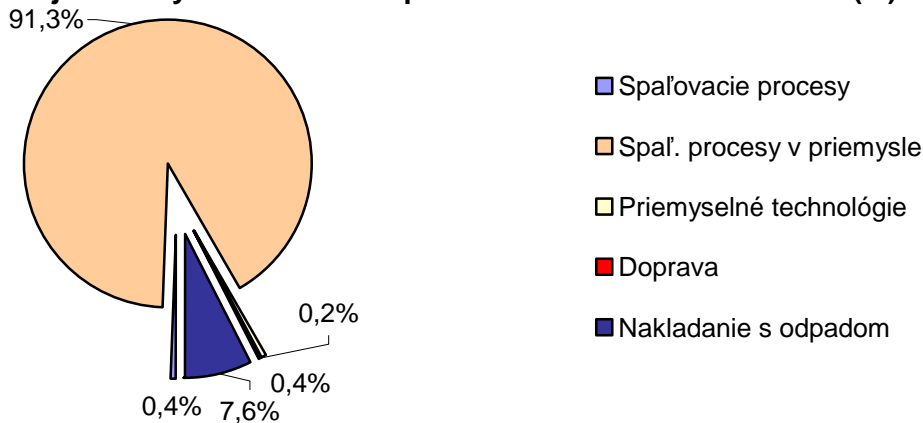
[Indikátor Emisie ťažkých kovov do ovzdušia](#)

Podiel jednotlivých sektorov na produkcii emisií Hg v roku 2007 (%)

Zdroj: SHMÚ, Spracoval SAŽP
[Indikátor Emisie ťažkých kovov do ovzdušia](#)

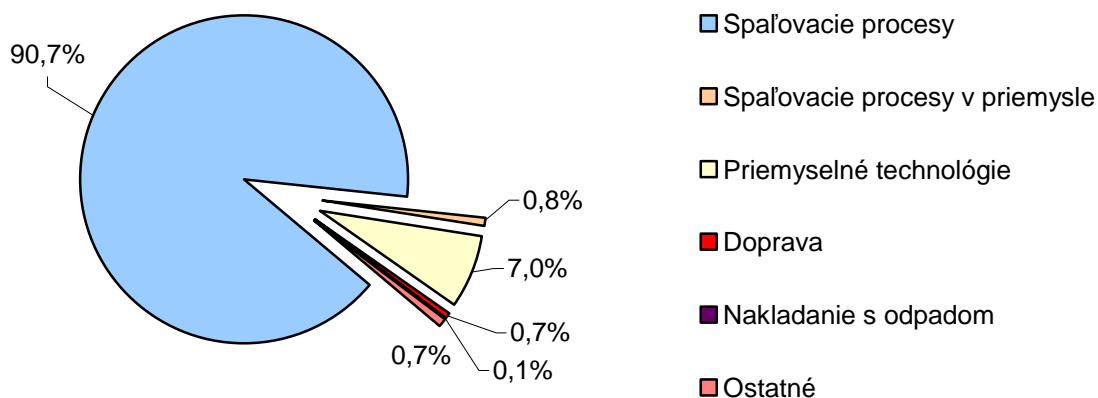
Podiel jednotlivých sektorov na produkcii emisií Cd v roku 2007 (%)

Emisie ako boli stanovené k 15.02.2007
 Zdroj: SHMÚ, Spracoval SAŽP
[Indikátor Emisie ťažkých kovov do ovzdušia](#)

Na produkcii emisií polyaromatických uhľovodíkov (PAU) sa v roku 2007 podieľalo nakladanie s odpadom 0,08% z celkového objemu emisií PAU.

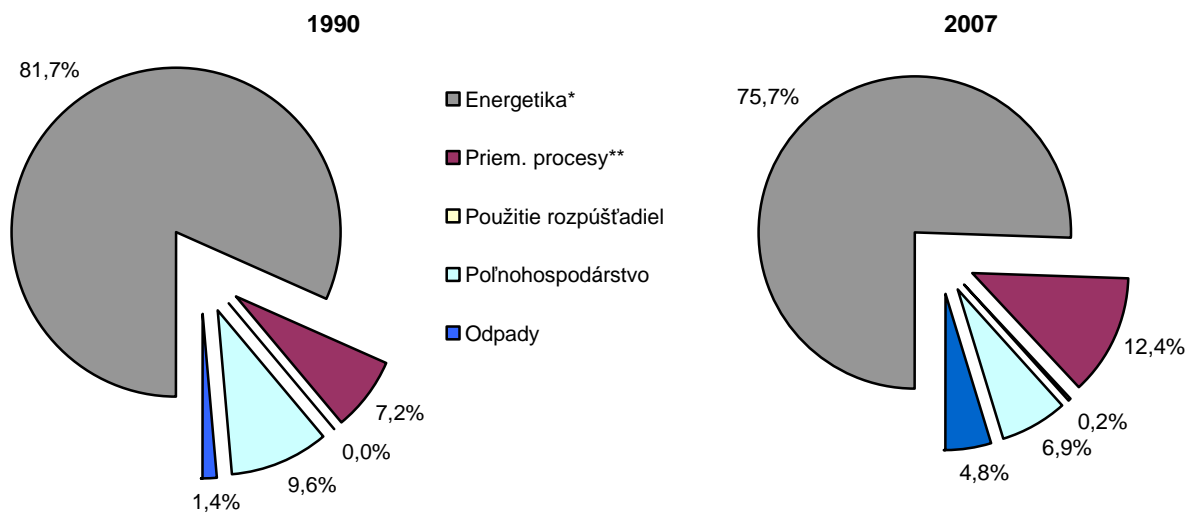
Podiel jednotlivých sektorov na produkcii emisií PAU za rok 2007 (%)

Zdroj: SHMÚ, Spracoval SAŽP
[Indikátor Emisie perzistentných organických látok](#)

Podiel na celkových emisiách skleníkových plynov v roku 2007 predstavoval 2,27 Tg CO₂ ekvivalent, čo oproti roku 1990, predstavuje nárast o 1,21 Tg CO₂ ekvivalent.

Podiel jednotlivých zdrojov na emisiách skleníkových plynov

* vrátane dopravy
 ** vrátane F-plynov

Zdroj: SHMÚ, Spracoval: SAŽP
[Indikátor Emisie skleníkových plynov podľa sektorov](#)

6. Aké sú dôsledky nakladania s odpadmi na jednotlivé zložky ŽP

Odpad, vznikajúci pri väčšine ľudských činností a nakladanie s ním, je jedným z rizikových faktorov ohrozujúcich kvalitu životného prostredia.

Odpady sú produkované na rozličných stupňoch ľudských aktivít a ich zloženie a množstvo je závislé od spotrebiteľských návykov, priemyselných a ekonomických štruktúr. Ďalším problémom je prudký nárast produkcie odpadov spôsobený rozvojom priemyselnej výroby, koncentráciou a intenzifikáciou poľnohospodárstva a predovšetkým rastom životnej úrovne, ktorá je spojená s používaním množstva obalových materiálov. Zanedbateľný nie je ani rozvoj automobilizmu, ktorý prináša veľkú produkciu odpadov.

Vplyv nakladania s odpadmi na životné prostredie a kvalitu života súvisí hlavne s kontamináciou ovzdušia, vody a pôdy, ale taktiež zahŕňa znehodnotenie priestoru a problémy so zápachom a estetickými hodnotami.

Zo základných zložiek životného prostredia sa znehodnocuje záberom pre skládky, staré environmentálne záťaž a iné nežiaduce depónie odpadov hlavne pôda, pričom môže dochádzať k ohrozeniu aj ostatných zložiek t.j. ovzdušia a vody.

Je možné konštatovať, že stále častejšie sú odpady považované za suroviny na nepravom mieste. Preto sa kladie väčší tlak na racionálnejšie spôsoby zberu, triedenia odpadov, ich spracovávanie a využívanie.

V súčasnosti sú skládky odpadu veľkými modernými zariadeniami s tesnením skládky odpadov a systémami na odvádzanie a zachytávanie priesakových kvapalín a zachytávanie skládkového plynu. Tuhý stlačený komunálny a biologicky rozložiteľný odpad sa vysype do izolovanej jamy, zhutňuje sa a prikrýva sa vhodným inertným materiálom. Po naplnení kapacity skládky sa skládka pred rekultiváciou uzatvára postupom uvedeným v príslušných legislatívnych predpisoch (vyhláška 2283/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov). Zrekultivovaný pozemok sa môže použiť na iné účely, napríklad na rekreačné zariadenia.

Možné negatíva skládok odpadov

- **Únik priesakových vôd** (neriadené skládky odpadov) - ťažké kovy (Zn, Ni, Pb, Cu, Cd, atď.), syntetické organické zlúčeniny (napr. trichlóretylén, dichlómetán, tetrachlómetán, vinylchlorid, tetrachlóretylén, trichlómetán), aromatické uhľovodíky ropného pôvodu (benzén, toulén, xylene), chlórované aromatické uhľovodíky (napr. chlórphenoly, chlórbenzeny, pentachlórfenol), dusíkaté aromatické uhľovodíky (napr. nitrotoulény, nitrofenoly).
- **Reakcie vnútri skládok** a vznik skládkového plynu. Novovybudované riadené skládky majú už zväčša zabezpečené zachytávanie a využívanie skládkových plynov
- **Obťažujúce vplyvy skládky na obyvateľov** (výpary, zápachajúce látky, lokálne požiare, hľadavce, znečistenie prostredia a pod.).
- **Záber pôdy** pri výstavbe (riadené skládky odpadov) príp. záber priestoru pri ukladaní odpadu (1 tona komunálneho odpadu = 1 m³ priestoru).
- **Dopravné náklady** prepravy odpadov a ďalšie vyvolané investičné náklady (poškodzovanie povrchu vozoviek, ovplyvňovanie statického stavu budov na dopravnej trase a pod.) pri riadených skládkach.
- **Poškodzovanie miestnych druhov zvierat, rastlín** a krajinno-ekologického vzhladu krajiny.
- **Nezvrátne zneškodňovanie zdrojov** – skládkovaním sa znehodnocujú aj druhotne využiteľné suroviny.

Nebezpečné odpady predstavujú potenciálne riziko znečistenia životného prostredia, ktoré sa zvyšuje s nevhodným nakladaním s nebezpečnými odpadmi (NO).

Príklady kontaminácie zložiek životného prostredia:

- úniky škodlivín z NO uložených na nevyhovujúcich skládkach,
- emisie znečisťujúcich látok pri spaľovaní NO za nevhodných podmienok,
- preprava NO (dopravné havárie),
- nevhodná aplikácia metód úpravy a spracovania NO.

Na záver je však potrebné zdôrazniť, že odpady nemusia znamenať sami osebe znečisťovanie životného prostredia. Pri vhodnom spôsobe nakladania je možné tento vplyv na jednotlivé zložky životného prostredia minimalizovať.

7. Aký je vývoj opatrení a legislatívnych nástrojov zameraných na odpadové hospodárstvo?

7.1 Riadenie a informačné zabezpečenie odpadového hospodárstva v Slovenskej republike

7.1.1 Riadenie OH v Slovenskej republike

Ústredným orgánom štátnej správy v odpadovom hospodárstve je **Ministerstvo životného prostredia (MŽP SR)**.

Ostatnými orgánmi štátnej správy v odpadovom hospodárstve sú:

- Slovenská inšpekcia životného prostredia (SIŽP),
- Krajské úrady životného prostredia (KÚŽP),
- Obvodné úrady životného prostredia (OÚŽP).

Právomoci a povinnosti vo veciach štátnej správy má aj obec.

Orgánmi štátneho dozoru v odpadovom hospodárstve sú **SIŽP, úrady životného prostredia (KÚŽP a OÚŽP) a z časti aj Štátna energetická inšpekcia (ŠEI)** vo vzťahu k polychlórovaným bifenylovi zariadeniam kontaminovaným PCB, ktoré ešte nie sú odpadom a **Slovenská obchodná inšpekcia (SOI)** vo vzťahu k akumulátorom a batériám a elektrozariadeniam vo fáze výroby.

Odborné zázemie pre výkon štátnej správy v odpadovom hospodárstve je sústredené v **Slovenskej agentúre životného prostredia (SAŽP)** s ústredím v Banskej Bystrici. Špecializovaným pracoviskom SAŽP, ktoré plní funkciu technicko-informačného zázemia OOH MŽP SR je Centrum odpadového hospodárstva a Bazilejského dohovoru, ktoré plní funkciu Ohniskového bodu Bazilejského dohovoru. V danej súvislosti:

- vykonáva funkciu strediska Čiastkový monitorovací systém (ČMS) ODPADY,
- v rámci ČMS ODPADY prevádzkuje Regionálny informačný systém o odpadoch (RISO),
- plní funkciu Referenčného laboratória (RL) pre odpady,
- prevádzkuje informačný systém o obaloch,
- vedie registre súvisiace s plnením legislatívnych požiadaviek na činnosti fyzických a právnických osôb v oblasti nakladania s odpadmi, zhromažďuje, spracúva a poskytuje širokej odbornej a občianskej verejnosti údaje a informácie z oblasti nakladania s odpadmi v súlade s existujúcou právnou úpravou.

7.1.2 Informačné zabezpečenie OH v SR

Na zber údajov z oblasti odpadového hospodárstva bol v SR zavedený do praxe **Regionálny informačný systém o odpadoch (RISO)**, ktorý je od r. 1994 vyvíjaný a spravovaný COH SAŽP Bratislava. Realizovala sa tak požiadavka uvedená už v Programe odpadového hospodárstva Slovenskej republiky (POH SR) vydanom v roku 1993. RISO je určený na zber a spracovanie údajov z oblasti odpadového hospodárstva získaných prostredníctvom orgánov štátnej správy v odpadovom hospodárstve (obvodných a krajských úradov životného prostredia) podľa legislatívnych noriem platných v tejto oblasti v SR. Systém je zameraný na získavanie aktuálneho stavu v oblasti vzniku odpadov a nakladania s nimi na takej úrovni, aby bol dostatočne pružným nástrojom pre prognózovanie nadchádzajúceho stavu. V neposlednom rade je tiež významným zdrojom údajov pre potreby národného a medzinárodného výkazníctva, ktorého význam po vstupe SR do EÚ ešte vzrástol.

Do roku 2004 prebiehal zber údajov o vzniku a nakladaní s odpadmi v SR dvoma spôsobmi. Údaje boli získavané informačným systémom RISO a súbežne boli údaje zbierané aj

Štatistickým úradom SR podľa metodiky stanovenej zákonom o štatistickom zisťovaní. Z dôvodu rozdielnych metódik zisťovania dochádzalo k získaniu rozdielnych údajov, čo viedlo k potrebe neustáleho vysvetľovania zákonitých rozdielov v údajoch na národnej aj medzinárodnej úrovni. Na vyriešenie tohto stavu bola v roku 2004 uzatvorená medzirezortná dohoda medzi MŽP SR a ŠÚ SR o rozdelení kompetencií pri zbere a spracúvaní údajov o odpadovom hospodárstve. V zmysle prijatej dohody platí, že spracovanie údajov o vzniku a nakladaní s komunálnymi odpadmi (odpady skupiny 20) zostalo v kompetencii ŠÚ SR, zber a spracovanie údajov za odpady skupiny 01až 19 vykonáva rezort životného prostredia a realizuje sa pomocou informačného systému RISO. Spolupracujúce rezorty si údaje navzájom vymieňajú.

V RISO sa nachádzajú údaje o:

- vzniku odpadov,
- spôsoboch nakladania s odpadmi
- pôvodcoch odpadov,
- zariadeniach na zhodnocovanie odpadov,
- zariadeniach na zneškodňovanie odpadov,
- preprave nebezpečných odpadov.

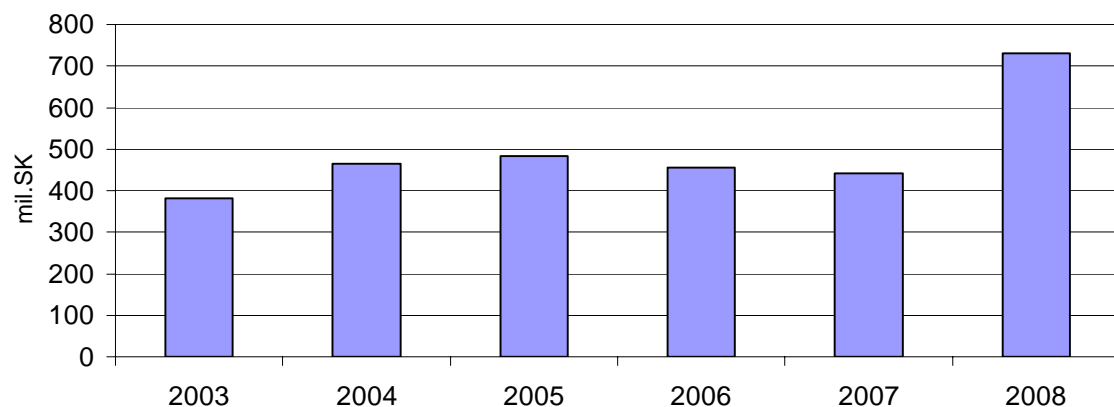
7.2 Finančné nástroje na podporu environmentálne vhodného nakladania s odpadmi

7.2.1 Recyklačný fond

Recyklačný fond (RF) je účelová organizácia, ktorá sústreďuje peňažné prostriedky na podporu zberu a zhodnocovania určených odpadov v Slovenskej republike. Svojou doterajšou činnosťou fond významne prispel k štartu a rozvoju systémov zberu a zhodnocovania odpadov. Bol zriadený § 55 zákona o odpadoch č.223/2001, ktorý vstúpil do účinnosti 1.júla 2001, ako neštátny účelový fond. Od 1.januára 2002 je povinnosťou dovozcov a výrobcov odvádzať na jeho účet finančné prostriedky za komodity stanovené zákonom.

Podrobnejšie informácie sú sprístupnené na internetovej stránke [Recyklačného fondu](#)

Prostriedky vyplatené z Recyklačného fondu (v mil. Sk)

Zdroj: RF, Spracoval: SAŽP

7.2.2 Environmentálny fond

[Environmentálny fond](#) je právnická osoba so sídlom v Bratislave zriadená zákonom č. 587/2004 Z.z. na uskutočňovanie štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie.

Fond vykonáva najmä tieto činnosti:

- sleduje zdroje príjmu fondu,
- prijíma, eviduje a posudzuje žiadosti o poskytnutie podpory po stránke vecnej a odbornej, pripravuje podklady pre rozhodnutie ministra, uzatvára zmluvy o poskytnutí podpory z fondu,
- vypracováva návrh rozpočtu fondu, prípadné jeho zmeny a doplnky v priebehu roku, ktoré predkladá ministrom,
- vypracováva správu o hospodárení fondu a výročnú správu, ktorú zverejní na internetovej stránke,
- vypracováva návrh záverečného účtu fondu,
- vedie evidenciu čerpania finančných prostriedkov,
- vykonáva kontrolu účelového použitia poskytnutých prostriedkov fondu v zmysle zákona a dohodnutých zmluvných podmienok u žiadateľov,
- nahliada do účtovných dokladov vrátane výpisov z bankových účtov žiadateľa o podporu,
- sleduje a kontroluje stav finančných prostriedkov na účtoch fondu,
- spolupracuje na príprave právnych predpisov týkajúcich sa činnosti fondu,
- spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy, Združením miest a obcí Slovenska, so Slovenskou agentúrou životného prostredia, Slovenskou inšpekciou životného prostredia a s ostatnými orgánmi a organizáciami,
- pripravuje podklady pre zasadanie Rady fondu.

V roku 2008 Environmentálny fond v oblasti Rozvoja odpadového hospodárstva poskytol finančné prostriedky pre 100 žiadateľov s celkovým objemom cca 307 mil. Sk.

Preinvestované finančné prostriedky podľa typu podporovanej aktivity za rok 2008

Aktivita	Finančné prostriedky (Sk)
Podpora separovaného zberu	62 426 000
Podpora zhodnocovania odpadov	94 733 418
Uzatváranie a rekultivácia skládok odpadov	150 113 600
Spolu	307 273 018

Zdroj: Environmentálny fond

7.2.3 Štrukturálne fondy Európskej únie

[Operačný program Životné prostredie](#) (ďalej len „OP ŽP“) predstavuje programový dokument Slovenskej republiky pre čerpanie pomoci z fondov Európskej únie pre sektor životného prostredia na roky 2007 – 2013.

OP ŽP je financovaný spoločne z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) a Kohézneho fondu (KF). Obsahuje samostatné prioritné osi pre každý z uvedených fondov a samostatný záväzok za každý fond.

Globálnym cieľom OP ŽP je zlepšenie stavu životného prostredia a racionálneho využívania zdrojov prostredníctvom dobudovania a skvalitnenia environmentálnej infraštruktúry SR v zmysle predpisov EÚ a SR a posilnenie efektívnosti environmentálnej zložky trvalo udržateľného rozvoja.

Tento cieľ prispieva k dosiahnutiu strategického cieľa, sformulovaného v Národnom strategickom referenčnom rámci SR na obdobie 2007 - 2013, ktorým je do r. 2013 výrazne zvýšiť konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky a zamestnanosť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.

V rámci Prioritnej osi 4 Odpadové hospodárstvo bolo vyhlásených 5 výziev na predkladanie žiadostí o NFP v celkovej alokácii 135 315 842 EUR, pričom pre prvú výzvu bolo možné žiadať finančnú pomoc pre kombináciu cieľov 4.3, 4.4 a 4.5.

Stav vyhlasovania výziev prioritnej osi 4 Odpadové hospodárstvo k 31.12.2008

Prioritná os	Typ výzvy	Dátum vyhlásenia výzvy	Dátum uzávierky prijímania žiadostí o NFP	Alokácia FP na výzvu (NFP) v tis. €		
				Spolu	Z toho	
					ŠF/KF	ŠR
Prioritná os 4 (4.3, 4.4 environmentálne záťaž)	časovo ohraničená	18.01.2008	18.04.2008	31 431	26 716	3 850
Prioritná os 4 (4.1 separácia odpadu)	časovo ohraničená	22.05.2008	22.08.2008	15 407	13 096	1 887
Prioritná os 4 (4.3 nakladanie s nebezpečným odpadom)	časovo ohraničená	22.05.2008	22.08.2008	12 326	10 477	1 510
Prioritná os 4 (4.2 zhodnocovanie odpadov)	časovo ohraničená	30.06.2008	30.09.2008	61 629	52 384	7 550
Prioritná os 4 (4.5 rekultivácia skládok)	časovo ohraničená	30.06.2008	30.09.2008	14 524	12 345	1 779
Spolu za prioritnú os 4				135 316	115 018	16 576

Zdroj: MŽP SR

Celkovo bolo na MŽP SR v rámci predmetnej prioritnej osi zaregistrovaných 260 žiadostí vo výške požadovaného NFP 355 813 055 EUR. Schválených bolo 67 vo výške schváleného NFP 113 842 066 EUR, z toho z KF vo výške 99 849 132 EUR. Najviac zaregistrovaných žiadostí bolo pre operačný cieľ 4.1 Podpora aktivít v oblasti separovaného zberu. K 31.12.2008 je 17 projektov zazmluvnených a 14 v realizácii.

7.3. Medzinárodná spolupráca

[Bazilejský dohovor](#) upravuje povinnosti zmluvných strán pri riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní.

Bazilejský dohovor o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní bol podpísaný 22. marca 1989 v Bazileji. Listina o pristúpení ČSFR k dohovoru bola uložená u generálneho tajomníka OSN 24. júla 1991. Dohovor nadobudol platnosť (aj pre ČSFR) 5. mája 1992. Notifikácia sukcesie Slovenskej republiky do dohovoru sa uskutočnila 28. mája 1993 s platnosťou od 1. januára 1993.

Bazilejský dohovor upravuje pravidlá prepravy nebezpečných odpadov s prihliadnutím na dosiahnutie minimalizácie pohybu odpadov v súlade so zásadou, že každý štát má na svojom území zabezpečiť zneškodňovanie v ňom produkovaných nebezpečných odpadov.

Dovoz, vývoz a tranzit nebezpečných odpadov je možný len so súhlasom všetkých dotknutých krajín, pričom každý členský štát má právo úplne zakázať dovoz nebezpečných odpadov na svoje územie.

V súčasnosti sa prijali aj obmedzenia prepravy odpadov za účelom ich zhodnotenia, ako zákaz vývozu nebezpečných odpadov z členských do nečlenských štátov OECD. Týmito opatreniami sa má zamedziť snahám o vývoz odpadov do krajín s menej prísnyimi predpismi zameranými na ochranu životného prostredia a snahám o ilegálny vývoz a dovoz odpadov.

Hlavné ciele Bazilejského dohovoru sú:

- obmedzenie pohybu nebezpečných odpadov cez hranice štátov,
- obmedzenie ich vzniku na čo najmenšiu mieru z hľadiska ich množstva a nebezpečnosti,
- zabezpečenie ich prepravy a zneškodňovania v súlade s požiadavkami na ochranu ľudského zdravia a životného prostredia (podľa možnosti čo najbližšie k miestu ich vzniku a environmentálne vhodným spôsobom),
- prijatie opatrení na náležitú výmenu informácií o pohybe nebezpečných (a iných) odpadov cez hranice štátov a o jeho riadení,
- prísnejšia kontrola pohybu nebezpečných (a iných) odpadov cez hranice štátov a obmedzenie takéhoto pohybu na čo najmenšiu mieru, odstránenie nezákonnej prepravy nebezpečných odpadov cez hranice štátov.

[Štokholmský dohovor](#) je globálny dohovor, ktorého hlavným cieľom je chrániť ľudské zdravie a životné prostredie pred perzistentnými organickými látkami. Svoje strany zaväzuje na prijatie opatrení, ktoré majú prispieť k zníženiu resp. vylúčeniu uvoľňovaniu perzistentných organických látok.

Štokholmský dohovor o POPs, ktorý bol prijatý v máji 2001, nadobudol účinnosť dňa 17. mája 2004 a to aj pre Slovenskú republiku. Tento Dohovor definuje účely, pre ktoré je možná výroba, používanie, dovoz a vývoz zariadení a chemikálií s obsahom POPs taxatívne uvedených v prílohách dohovoru. O iné spôsoby použitia je daná možnosť požiadať o zvláštnu výnimku, pričom typ výnimky je presne definovaný.

V Štokholmskom dohovore sú zakotvené nasledovné zásady:

- prevencia ako hlavný nástroj Dohovoru;
- finančné záväzky prijateľné pre všetky krajiny;
- vylúčenie zámerne produkovaných perzistentných organických polutantov
- vylúčenie perzistentných organických polutantov ako vedľajšieho produktu, kde je to reálne
- environmentálne prijateľný manažment a zneškodnenie POPs odpadov, vrátane zásob, výrobkov a materiálov kontaminovaných perzistentnými organickými polutantov
- prísne obmedzenie alebo zákaz platný pre pohyb a obchodovanie s perzistentnými organickými polutantami, okrem niektorých mimoriadnych výnimiek;
- transparentnosť výnimiek.

7. 4 Právne normy v odpadovom hospodárstve (k 9.11. 2009)

Základným administratívnym nástrojom riadenia odpadového hospodárstva v SR je ucelený súbor právnych noriem a koncepčných dokumentov, ktoré sú uplatňované na všetkých úrovniach, riadenia, kontroly a organizácie odpadového hospodárstva v praxi.

Členenie v rámci zložky:

- Odpady a odpadové hospodárstvo
- Obaly
- Elektrozariadenia a elektroodpad

K 1.7. 2001 nadobudol účinnosť zákon **č. 223/2001 Z.z. o odpadoch** a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Prijatím tohto zákona, ktorý nahradil desať rokov starý zákon z roku 1991, sa SR významne priblížila k úrovni právnej regulácie odpadového hospodárstva v EÚ. V súvislosti s povinnosťou plnej transpozície právnych predpisov EÚ do slovenského právneho systému bol tento zákon viackrát zmenený a dopĺňaný. Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako základná právna norma na úseku odpadov a odpadového hospodárstva upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi, pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí, zodpovednosť za porušenie povinností na úseku odpadového hospodárstva.

V roku 2004 bol prijatý nový **zákon č. 17/2004 o poplatkoch za uloženie odpadu**.

Základ právnej úpravy pre **nakladanie s elektrozariadeniami a s elektroodpadom** vytvára zákon NR SR č. 773/2004 Z.z., ktorý mení a dopĺňa zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V roku 2002 bol prijatý **zákon č. 529/2002 Z.z. o obaloch** a o zmene a doplnení niektorých zákonov, čím sa vytvoril právny rámec na reguláciu v tejto oblasti. Tento zákon vytvoril právny rámec aj pre získavanie údajov z oblasti obalov a odpadov z obalov (zavedený bol systém tzv. povinnej osoby). Nariadením vlády SR č. 22/2003 Z.z., boli ustanovené záväzné limity pre rozsah zhodnocovania odpadov z obalov a pre rozsah ich recyklácie vo vzťahu k celkovej hmotnosti odpadov z obalov pre sklo, plasty (bez PET), papier, kovy a osobitne pre polyetyléntereftalát (PET). Následne nariadením vlády SR č. 22/2003 Z.z. boli ustanovené záväzné limity pre rozsah zhodnocovania odpadov z obalov a pre rozsah ich recyklácie vo vzťahu k celkovej hmotnosti odpadov z obalov. Tieto limity boli upravené nariadením vlády SR č. 220/2005 Z.z..

Súvisiacimi právnymi predpismi uplatňovanými ako súčasť právnej regulácie nakladania s odpadmi sú zákony a vykonávacie vyhlášky k zákonom z oblasti:

- chemických látok a chemických prípravkov,
- integrovanou prevenciou a kontrolou znečisťovania životného prostredia,
- ochrany zložiek životného prostredia,
- dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky,
- posudzovania vplyvov na životné prostredie,
- požiadaviek na výroby (posudzovanie zhody).

1. Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:

- zákona č. 553/2001 Z.z.
- zákona č. 96/2002 Z.z.
- zákona č. 261/2002 Z.z.
- zákona č. 393/2002 Z.z.
- zákona č. 529/2002 Z.z.
- zákona č. 188/2003 Z.z.
- zákona č. 245/2003 Z.z.
- zákona č. 525/2003 Z.z.
- zákona č. 24/2004 Z.z.
- redakčného oznámenia o oprave chýb v zákone č. 24/2004 Z.z. - čiastka 44 z roku 2004
- zákona č. 443/2004 Z.z.
- zákona č. 587/2004 Z.z.
- zákona č. 733/2004 Z.z.
- zákona č. 479/2005 Z.z.

- zákona č. 532/2005 Z.z.
 - zákona č. 571/2005 Z.z.
 - zákona č. 127/2006 Z.z.
 - zákona č. 409/2006 Z.z. – úplné znenie zákona o odpadoch
 - zákona č. 514/2008 Z.z.
 - zákona č. 515/2008 Z.z.
 - zákona č. 160/2009 Z.z.
 - zákona č. 386/2009 Z.z.
 -
2. Vyhláška MŽP SR č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov:
 - vyhlášky MŽP SR č. 509/2002 Z.z.
 - vyhlášky MŽP SR č. 128/2004 Z.z.
 - vyhlášky MŽP SR č. 599/2005 Z.z.
 - vyhlášky MŽP SR č. 301/2008 Z.z.
 3. Vyhláška MŽP SR č. 284/2001 Z.z, ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov:
 - vyhlášky MŽP SR č. 409/2002 Z.z.
 - vyhlášky MŽP SR č. 129/2004 Z.z.
 4. Vyhláška MŽP SR č. 127/2004 Z. z. o sadzbách pre výpočet príspevkov do Recyklačného fondu, o zozname výrobkov, materiálov a zariadení, za ktoré sa platí príspevok do Recyklačného fondu, a o podrobnostiach o obsahu žiadosti o poskytnutie prostriedkov z Recyklačného fondu v znení neskorších predpisov:
 - vyhlášky MŽP SR č. 359/2005 Z.z.
 - redakčného oznámenia o oprave chyby – čiastka 162 z roku 2005
 5. Vyhláška MŽP SR č. 126/2004 Z. z. o autorizácii, o vydávaní odborných posudkov vo veciach odpadov, o ustanovovaní osôb oprávnených na vydávanie odborných posudkov a o overovaní odbornej spôsobilosti týchto osôb v znení neskorších predpisov:
 - vyhlášky MŽP SR č. 209/2005 Z.z.
 6. Vyhláška MŽP SR č. 125/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spracúvaní starých vozidiel a o niektorých požiadavkách na výrobu vozidiel v znení neskorších predpisov:
 - vyhlášky MŽP SR č. 227/2007
 7. NV SR č. 153/2004 Z.z., ktorým sa ustanovujú záväzné limity a termíny pre rozsah opätovného použitia častí starých vozidiel, zhodnocovania odpadov zo spracovania starých vozidiel a ich recyklácie.
 8. Vyhláška MŽP SR č. 135/2004 Z.z. o dekontaminácii zariadení s obsahom polychlórovaných bifenylov.
 9. Nariadenie Rady (EHS) č. 259/1993 zo dňa 1.2.1993 o kontrole a riadení pohybu zásielok odpadu v rámci Európskeho spoločenstva, doň a z neho.
 10. Nariadenie Rady (ES) č. 1420/1999 zo dňa 29.4.1999 ustanovujúce spoločné pravidlá a postupy, ktoré sa vzťahujú na prepravu určitých druhov odpadu do určitých nečlenských krajín OECD.

11. Nariadenie Komisie (ES) č. 1547/1999 zo dňa 12.7.1999 určujúce kontrolné postupy podľa nariadenia Rady (EHS) č. 259/1993, ktoré sa majú uplatňovať pri preprave určitých druhov odpadov do určitých krajín, na ktoré sa nevzťahuje rozhodnutie OECD C(92)39, v konečnom znení.
12. Rozhodnutie Komisie 774/1994/ES zo dňa 24.11.1994 týkajúce sa štandardného nákladného listu podľa nariadenia Rady (EHS) č. 259/1993.
13. Vyhláška MŽP SR č. 208/2005 Z.z. o nakladaní s elektrozariadeniami a s elektroodpadom v znení neskorších predpisov:
 - vyhlášky 313/2007 Z.z.
14. NV SR č. 388/2005 Z.z., ktorým sa ustanovujú limity pre zhodnotenie elektroodpadu a pre opätovné použitie a recykláciu komponentov, materiálov a látok.
15. Oznámenie MŽP SR č. 75/2002 Z.z. o vydaní výnosu č. 1/2002, ktorým sa stanovujú jednotné metódy analytickej kontroly odpadov.
- 16. Zákon č. 17/2004 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov:**
 - zákona č. 587/2004 Z.z.
- 17. Zákon č. 529/2002 Z. z. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:**
 - zákona č. 245/2003 Z.z.
 - zákona č. 525/2003 Z.z.
 - zákona č. 24/2004 Z.z.
 - zákona č. 443/2004 Z.z.
 - zákona č. 587/2004 Z.z.
 - zákona č. 733/2004 Z.z.
18. Vyhláška MŽP SR č. 732/2002 Z. z. o zozname zálohovaných obalov, ktoré nie sú opakovane použiteľné, a o výške zálohy za ne a o výške zálohy za zálohované opakovane použiteľné obaly v znení neskorších predpisov:
 - vyhlášky MŽP SR č. 25/2009 Z.z.
19. Vyhláška MŽP SR č. 210/2005 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o obaloch
20. NV SR č. 220/2005 Z.z., ktorým sa stanovujú záväzné limity pre rozsah zhodnocovania odpadov z obalov a pre rozsah ich recyklácie vo vzťahu k celkovej hmotnosti odpadov z obalov.
- 21. Zákon č. 127/2006 Z.z. o perzistentných organických látkach a o zmene a doplnení zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov:**
 - zákona 515/2008 Z.z.
- 22. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 zo 14. júna 2006 o preprave odpadu.**

Zoznam použitej literatúry:

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR, SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA. *Správa o stave životného prostredia SR v roku 2005*. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2006, 252 s.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. Národný environmentálny akčný program. Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 1998

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR. PROGRAM ODPADOVÉHO HOSPODÁRSTVA NA ROKY 2006 - 2010 , Ministerstvo životného prostredia SR, BRATISLAVA, 2005

ING. PETER GALOVIČ A KOL.. PRAKTICKÁ PRÍRUČKA O ODPADOCH A OBALOCH. VERLAG DASHOFER, VYDAVATEĽSTVO, S.R.O. , BRATISLAVA

ENVIROMAGAZÍN

(<http://www.sazp.sk/slovak/periodika/enviromagazin/enviro2006/enviro3/03.pdf>)

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR (<http://www.enviro.gov.sk>)

SLOVENSKÁ INŠPEKCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA (<http://www.sizp.sk>)

EURO INFO (<http://www.euroinfo.gov.sk/>)

Zoznam použitých skratiek

ČSFR	Česko-slovenská federatívna republika
DPSIR	D – driving force – hnacia sila, P – pressure – tlak, S – state – stav, I – impact – dopad, R – response – odozva
EEA	Európska environmentálna agentúra (European Environment Agency)
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
ES	Európske spoločenstvo
EÚ	Európska únia
HDP	Daň z pridanej hodnoty
KO	komunálny odpad
KÚ ŽP	Krajský úrad životného prostredia
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NEAP	Národný environmentálny akčný program
NO	nebezpečný odpad
NR SR	Národná rada SR
NMOVC	nemetánové prchavé organické látky
ObÚ ŽP	Obvodný úrad životného prostredia
OECD	Organizáciu pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (Organisation for economic co-operation and development)
OH	Odpadové hospodárstvo
PAH	Polyaromatické uhľovodíky
POH	Program odpadového hospodárstva
POPs	Perzistentné organické látky
RISO	Regionálny informačný systém o odpadoch
RF	Recyklačný fond
SIŽP	Slovenská inšpekcia životného prostredia
SR	Slovenská republika
ŠEI	Štátna energetická inšpekcia
ŠÚ SR	Štatistický úrad SR
TUR	trvalo udržateľný rozvoj
TZL	tuhé znečisťujúce látky
ÚEV	územie európskeho významu
UNCED	Konferencia Spojených národov o životnom prostredí a rozvoji (United Nations Conference on Environment and Development)
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
UNECE	Hospodárska komisia OSN pre Európu (United Nations Economic Commission for Europe)
UNEP	Environmentálny program Organizácie spojených národov (United Nations Environmental Programme)
UNESCO	Organizácia Spojených národov pre vzdelávanie, vedu a kultúru (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
VOC	prchané organické zlúčeniny (Volatile Organic Compounds)
Z.z.	zbierka zákonov
ŽP	životné prostredie